

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE AİDİYETİ, BAĞLANMA
STİLLERİ VE VAROLUŞSAL KAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aydan AHMADZADA

Psikoloji Ana Bilim Dalı
Psikoloji Programı

EYLÜL, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE AİDİYETİ, BAĞLANMA
STİLLERİ VE VAROLUŞSAL KAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aydan AHMADZADA

(Y2112.270015)

Psikoloji Ana Bilim Dalı
Psikoloji Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şahide Güliz KOLBURAN

EYLÜL, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Bağlanma Stilleri ve Varoluşsal Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bu kaynaklara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla beyan ederim. (20/07/2023)

Aydan AHMADZADA

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın planlanmasında, yazımında ve yüksek lisans eğitimim boyunca akademik, mesleki ve manevi desteğini hiç esirgemeyen, bilgi donanımıyla yanımda olan değerli tez hocam Doç. Dr. Şahide Güliz KOLBURAN'a içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürisinde yer alan kıymetli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Elif Özge ERBAY'a ve Dr. Öğr. Üyesi HAKAN İŞÖZEN'E katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca benden maddi, manevi desteklerini esirgemeyen, tüm yaşamım boyunca her durumda yanımda olan annem Rana AHMADOVA, babam Sabuhi AHMADOVA, ablam ve abime sonsuz teşekkür ederim.

Her koşulda yanımda olup bana moral ve güç veren, çalışmam boyunca benden yardımlarını esirgemeyen dostlarım Mahira PANAHLI ve Caner SARİBOĞA'ya gönülden teşekkür ederim.

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılan ve veri toplama aşamasında yardımlarını esirgemeyen herkese sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Temmuz, 2023

Aydan AHMADZADA

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE AİDİYETİ, BAĞLANMA STİLLERİ VE VAROLUŞSAL KAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, bağlanma stilleri ve varoluşsal kaygıları arasındaki ilişkisinin incelenmesidir. Bireyin doğup büyüdüğü koşullara nasıl tepki verdiği varoluşçu psikolojinin araştırdığı konulardan biridir. Bu açıdan baktığımızda yaşamın ilk yıllarından itibaren büyümekte olan çocuğun annesi veya bakımveren kişiyle kurduğu ilişki sonucunda geliştirdiği bağlanma stili ve bu aile ortamında oluşan aile aidiyetinin bu konulardan olduğu söylenilebilir. Aile ve diğer insanlarla duygusal bağ kuramama bireyin kaygı ile baş etmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda varoluşsal kaygının bağlanma stilleri ve aile aidiyeti ile arasında bir ilişkinin olması beklenilebilir.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Evrenini 2022-2023 eğitim öğrenim yılında Türkiye’de öğrenim gören üniversite öğrencileri kapsayan bu çalışmaya toplam 440 kişi katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak 4 sorudan oluşan demografik bilgi formu, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Aile Aidiyeti Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada betimsel analizler, bağımsız gruplar T testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucunda Aile Aidiyeti puanı ile varoluşsal kaygı düzeyleri toplam puanı ve alt boyutları olan anlamsızlık kaygısı, ölüm kaygısı, özgürlük kaygısı ve yalıtılmışlık kaygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışmada yapılan analiz güvenli bağlanma puanının aile aidiyeti puanını anlamlı bir şekilde yordadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, güvenli bağlanma ve aile aidiyetinin bireylerin varoluşsal kaygı düzeylerini etkilediğini ve aile aidiyetinin güvenli bağlanma ile varoluşsal kaygı arasında bir aracı rol oynadığını göstermektedir. Bu bulgular, aile ilişkilerinin

bireylerin varoluşsal kaygıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile Aidiyeti, Bağlanma Stilleri, Varoluşsal Kaygı

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FAMILY BELONGINGNESS, ATTACHMENT STYLES, AND EXISTENTIAL ANXIETIES AMONG UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate the relationship between family belongingness, attachment styles, and existential anxieties among university students. How individuals respond to the conditions they were born and raised in is one of the topics explored by existential psychology. In this context, it can be said that the attachment style developed by a child growing up from the early years of life as a result of their relationship with their mother or caregiver and the family belongingness formed in this family environment are among these issues. The inability to form emotional bonds with family and other people negatively affects an individual's ability to cope with anxiety. In this context, it can be expected that there is a relationship between existential anxiety, attachment styles, and family belongingness.

In the research, a quantitative research method known as the relational survey model was applied. A total of 440 participants took part in this study, consisting of university students studying in Turkey during the 2022-2023 academic year. Data collection tools used in the research included a demographic information form consisting of 4 questions, the Existential Anxiety Scale, the Relationship Scales Questionnaire, and the Family Belongingness Scale. Descriptive analyses, independent groups t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), Pearson correlation analysis, and regression analysis were conducted in the research. As a result of the correlation analysis, a significant negative relationship was found between Family Belongingness score and the total score of existential anxiety levels and its sub-dimensions, namely, meaninglessness anxiety, death anxiety, freedom anxiety, and isolation anxiety. The analysis conducted in the study reveals that secure attachment score significantly predicts family belongingness score. These results indicate that secure attachment and

family belongingness influence individuals' levels of existential anxiety and that family belongingness plays a mediating role between secure attachment and existential anxiety. These findings emphasize the significant impact of family relationships on individuals' existential anxieties.

Keywords: Family Belongingness, Attachment Styles, Existential Anxiety

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
I. GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
B. Araştırmanın Hipotezleri	4
II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
A. Aidiyet	5
1. Aidiyet Kavramı.....	5
2. Aile Aidiyeti Kavramı.....	7
B. Bağlanma	9
1. Bağlanma Kuramı	9
2. Bağlanma Stilleri	11
a. Ainsworth'ün Üçlü Bağlanma Modeli	12
b. Hazan ve Shaver'in Üç'lü Bağlanma Modeli.....	13
c. Bartholomew ve Horowitz' in Dörtlü Bağlanma Modeli.....	14
C. Varoluş.....	15

1. Varoluşçu Felsefe.....	15
2. Varoluşsal Kaygı.....	16
a. Ölüm Kaygısı.....	20
b. Anlamsızlık Kaygısı.....	21
c. Özgürlük Kaygısı.....	23
d. Yalıtılmışlık Kaygısı.....	24
D. Bağlanma Stilleri ve Varoluşsal Kaygı Hakkında Yapılan Araştırmalar	25
E. Aile Aidiyeti ve Varoluşsal Kaygı Hakkında Yapılan Araştırmalar	26
F. Bağlanma Stilleri ve Aile Aidiyeti Hakkında Yapılan Araştırmalar	29
III. YÖNTEM.....	31
A. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	31
B. Araştırma Modeli.....	32
1. Nicel Araştırma.....	32
2. İlişkisel Tarama Modeli	32
C. Veri Toplama Araçları.....	32
1. Kişisel Bilgi Formu.....	32
2. Aile Aidiyeti Ölçeği.....	32
3. İlişki Ölçekleri Anketi.....	33
4. Varoluşsal Kaygı Ölçeği.....	33
D. Araştırmanın Varsayımları	33
E. Araştırmanın Sınırlıkları.....	34
IV. BULGULAR.....	35
1. Korelasyon Analizleri	36
2. Regresyon Analizleri	38
a. Aracılık Analizi	38
3. Fark testlerine ilişkin bulgular	42

V. TARTIŞMA	47
A. Aile Aidiyetine İlişkin Bulguların Tartışması	48
B. İlişki Ölçekleri Anketinden Elde Edilen Bulguların Tartışması.....	52
C. Varoluşsal Kaygı Ölçeğinden Elde Edilen Bulguların Tartışması	54
D. Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puanları Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulguların Tartışması	57
VI. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	62
VII.KAYNAKÇA	64
EKLER.....	78
ÖZGEÇMİŞ.....	88

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri İçin Sayı ve Yüzde Dağılımı	31
Çizelge 2. Araştırma Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puanları için Betimleyici İstatistik Sonuçları.....	35
Çizelge 3. Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.....	36
Çizelge 4. Güvenli Bağlanma ile Varoluşsal Kaygı Arasındaki İlişkide Aile Aidiyetinin Aracılık Rolünün İncelenmesi	38
Çizelge 5. Güvenli Bağlanmanın Varoluşsal Kaygı Üzerindeki Dolaylı Etkilerin İncelenmesi.....	39
Çizelge 6. Güvensiz Bağlanma ile Varoluşsal Kaygı Arasındaki İlişkide Aile Aidiyetinin Aracılık Rolünün İncelenmesi	40
Çizelge 7. Güvensiz Bağlanmanın Varoluşsal Kaygı Üzerindeki Dolaylı Etkilerin İncelenmesi.....	41
Çizelge 8. Cinsiyete Göre Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	42
Çizelge 9. Yaşa Göre Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	43
Çizelge 10. Sınıfa Göre Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	44

Çizelge 11. Aile Tipine Göre Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	45
---	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Aracılık Analizlerinin Şekilsel Gösterimi.....	39
Şekil 2. Aracılık Analizlerinin Şekilsel Gösterimi.....	41

I. GİRİŞ

Toplumsal bir varlık olan insan bütün hayatı boyu diğer kişilerle yakın ilişkiler kurma ihtiyacı duymaktadır. Yaşamın ilk yıllarından itibaren gelişmekte olan çocuk, annesi veya bakımveren kişiyle kurduğu ilişkiden elde ettiği sonuçları içselleştirmekte ve bu da kişiliğinin ve ruhsal yapısının oluşmasında önemli etkenlerden biri olmaktadır. Bağlanma kuramını geliştiren John Bowlby bağlanmanı bireyin ona bakımveren figürine karşı geliştirdiği güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamaktadır (Bowlby, 1973). Bu açıdan baktığımızda duygusal bağ kurma ihtiyacı birey için önem arz etmektedir ve bu ihtiyacın anne veya bakımveren kişi tarafından nasıl karşılandığı bireyin gelecekte kuracağı iş, arkadaş, eşi ile olan ilişkilerini etkilemektedir. Bağlanmanın sağlıklı olabilmesi için kurulan bağın süreklilik arz etmesi, duygusal bir anlam taşıması, ayrılık yaşandıktan sonra birleşme olunca güven hissinin yaşanması önemlidir (Ainsworth, 1982: s.15). Bebeğin ihtiyacının zamanında ve yeterince karşılanması hem benliği hem de dünya hakkında olumlu düşünmesini, insanlarla güvene dayalı ve yakın ilişkiler kurmasını sağlamaktadır. Gereken ihtiyaçları zamanında ve yeterince karşılanmayan birey ise benliğini ve dünyayı olumsuz algılayarak insanlarla bağ kurmaktan kaçınır, kendini değersiz ve seilmeye layık olmayan biri olarak görür (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Howard ve Medway, 2004).

Sevgi, saygı, şefkat ve hoşgörü ortamında gelişen bebek aile ile olumlu bağ kurmaktadır ve bu olumlu bağlılık bireyin önemli ihtiyaçlarından biri olan aidiyet duygusunun pozitif yönde gelişmesine yardımcı olmaktadır (Karlı, 2019, s. 3). Anne veya bakımveren kişi ile bağlanma döneminde beslenme, bakım gibi fizyolojik ihtiyaçlarla birlikte sevgi ve diğer psikolojik ihtiyaçların da yeterince karşılanmaması bebeğin yetişkinlik döneminde onaylanmamak korkusu, ait hissetmemek gibi olumsuz duyguların gelişmesine neden olmaktadır. Maslow'un (1987) ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan aidiyet duygusunun diğerleri tarafından

değer görme, kabul edilme, onaylanma gibi ihtiyaçlarla ilgili olduğunu belirtmektedir.

Aidiyet diğer kişilerle birlikte emek verme/almayı ifade etmektedir ve aile bu davranışların deneyimlendiği ve duygusal bağların kurulduğu ilk yerdir (Sayar, 2012). Birey farklı alanlara yönelik aidiyet duygusu yaşasa da toplumun en küçük yapı taşı olan aileye yönelik aidiyetin gelişmesi önem arz etmektedir (Göregenli, 1997; Karaca vd., 2013). Bireyin kabul gördüğü, değer verildiği aile ortamının olması Frey ve Wilhite (2005)'ın belirttiği gibi ilgi, sevgi ve saygının olduğu aile ortamı bireyin aidiyet ihtiyacının karşılanmasını önemli şekilde etkilemektedir.

Bireyin davranışlarını kontrol eden ihtiyaçları fizyolojik ve varoluşsal ihtiyaçlar şeklinde iki kategoriye ayıran Fromm'a göre, fizyolojik ihtiyaçlar doğuştan gelen dürtülerle (açlık, susuzluk vb.) karşılandığı halde, varoluşsal ihtiyaçların karşılanmasında zorluklar vardır (Fromm, 2011). Varoluşsal ihtiyaçların karşılanmasında ise köklülük, kimlik duygusu, aitlik duygusu önem arz etmektedir. Doğduğu andan itibaren çocuk köklülük ihtiyacını ailesiyle karşılamaktadır. Bu ihtiyaç yeterince karşılanmadığı takdirde kişi yetişkinlik döneminde diğer kişilerle bağ kurarak köklülük ve aitlik ihtiyacını giderebilmektedir. Yakın ilişkilerle kurulan sosyal bağlar ve aynı zamanda üreme ve hayatta kalma ihtiyaçları da ait olma ihtiyacı ile yakından ilişkilidir. Aynı zamanda birey ilişki sürdürme dürtüsüyle doğar ve bu dürtü onun diğer kişilerle etkili iletişim geliştirmesini ve duygusal bağ kurmasını sağlamaktadır. Bunun sonucunda kişi kendisini ait hissedebileceği bir ilişki kurarak yalnızlık ve varoluşsal kaygı gibi olumsuz duygulardan uzaklaşmış olur (Baumeister ve Leary, 1995: s.502).

Kaygı varoluşçu felsefenin incelediği en önemli konulardan biridir. İnsan varoluşu ve anlam arayışı İlk kez Kierkegaard "Kaygı Üzerine" adlı eserinde kaygıyı ontolojik açıdan incelemiştir. Kaygının insanın varoluşunun ayrılmaz bir parçası olduğunu belirterek bu kavramı varoluşun temeline koymuştur (Çüçen, 2015, s: 92-93). Kierkegaard ve diğer düşünürler kaygının sorumluluk, anlamsızlık, ölüm, suçluluk gibi unsurlarla bir birle iç içe geçmiş şekilde insanın yaşamında ortaya çıktığını söylemektedir. Tillich (2000) varoluşsal kaygını 3 esas kaygı alanı ile ilişkilendirerek ele almıştır: kader ve ölümle ilgili kaygılar, boşluk

ve anlamsızlıkla ilgili kaygılar ve suçluluk ve kınanma kaygısı. Varoluşsal kaygı kişinin geçmişi değiştiremeyeceğini bilmesi, özgürlüğünün kısıtlanması ve seçimlerinin kısıtlı olması sonucunda oluşmaktadır (Lucas, 2004). Yıkılmaz (2016) tarafından ifade edildiği üzere, bireyin varoluşu ile ilgili anlam bulma ve yaratma yolculuğunda, ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşam doyumunu arttıran ilişkilerin olması önemli bir destekleyici olduğunu belirtirken, sağlıklı bir gerçeklik algısının da bireyin içinde bulunduğu durum için bir önkoşul olduğunu vurgular.

Sonuç olarak, doğduğumuz andan itibaren ebeveynlerimizle geliştirdiğimiz bağlanma stilleri ve aile aidiyeti ihtiyacının karşılanmasının varoluşsal kaygıya olan etkisi araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

A. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın genel amacı, üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve bağlanma stilleri ile varoluşsal kaygı durumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Yapılan literatür taramasında, aile aidiyeti, bağlanma stilleri ve varoluşsal öfke hakkında çeşitli çalışmalara rastlansa da bu araştırmanın konusu olan “üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve bağlanma stilleri ile varoluşsal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi” hakkında daha önce yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. Özgün bir niteliğe sahip olduğunu düşündüğümüz bu araştırma literatüre katkı sağlamak ve bu konuda yapılan çalışmalara kaynak olmak açısından önem arz etmektedir.

Bu araştırma, yaşanan yüzyılda özellikle Covid-19 salgını ve araştırma sürecinde gerçekleşen deprem gibi olayların bireylerin yaşama bakış açılarında değişikliklere neden olabileceğini göstermektedir. Bu değişimlerin varoluşsal kaygının boyutlarını daha yoğun bir şekilde deneyimlemelerine yol açabileceği yorumu yapılabilir. Özellikle pandemi gibi büyük ölçekli krizler, insanların günlük hayatlarında önemli değişikliklere neden olmuş, endişe, korku ve belirsizlik gibi duyguları artırmıştır. Bu durum, insanların varoluşsal meselelerle daha fazla yüzleşmelerine ve bu kaygıları daha yoğun bir şekilde deneyimlemelerine neden olabilir. Bu açıdan baktığımızda bireyin varoluşsal kaygılarını etkileyen faktörler büyük önem arz etmektedir.

B. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri aşağıdakilerdir:

H1: Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ile varoluşsal kaygıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile varoluşsal kaygıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin bağlanma stilleri ile varoluşsal kaygıları arasındaki ilişkide aracı rolü vardır.

H3A: Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin güvenli bağlanma ile varoluşsal kaygı arasındaki ilişkide aracı rolü vardır.

H3B: Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin güvensiz bağlanma ile varoluşsal kaygı arasındaki ilişkide aracı rolü vardır.

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. Aidiyet

1. Aidiyet Kavramı

İnsanlar çağlar boyunca refah içinde yaşayabilmeleri için kişilerarası bağlara, güvenliğe, sevgiye, şefkat duymaya, dostluklar kurmaya ve etkileşimlere ihtiyaç duymaktadırlar (Keskin, 2016, s. 51). Aidiyet duygusu, bir bireyin başka bir gruptaki bireyler tarafından tanınması ve benimsenmesi olarak yorumlanmaktadır. Aidiyet duygusu, bir bireyin kendisini katıldığı sistemin veya sosyal çevrenin ayrılmaz bir parçası olarak görmesini sağlayan güçlü bir duygu olarak tanımlanmaktadır. Bu duygu ile birey sosyal çevresine katılımı deneyimlemektedir (Bayer ve Yıldırım, 2017, s. 221).

Geçmişten günümüze insanların fizyolojik ihtiyaçları kadar duygusal ihtiyaçları da kişinin yaşamında önemli bir yere sahiptir. Bireyin aile üyelerinden karşılamalarını beledikleri ihtiyaçları vardır. Her birey, sevme, sevilme, bağlılık hissetme, güvende olma, kişilerarası sağlıklı ve yakın ilişkiler kurma gibi gereksinimleri hissetmektedir (Vazhappilly ve Reyes, 2018, s. 81). Aidiyet hissi de bu gereksinimlerinden birisi olarak bireyin temel duygusal ihtiyaçları arasında sayılabilir. Farklı şekillerde tanımlanan aidiyet kavramı, Türk Dil Kurumu'nun (2021) yaptığı tanıma göre; "ilişkin", "ilgi" "iki şey arasında bulunan herhangi bir bağlılıktır". Aidiyet, bireyin bulunduğu ortamda saygı, sevgi, değer ve güven gibi unsurların karşılıklı olarak bulunmasından dolayı hissedilen memnuniyettir. Birey, yaşamının her döneminde aidiyet duygusunu yaşamaya ve bu duygunun beraberinde getirdiği olumlu duygulara ihtiyaç duyar (Özel ve Zelyurt, 2016, s. 21). Aitlik duygusu evrensel bir ihtiyaç olduğu için bireyin psikolojik olarak sağlığını önemli ölçüde etkilemektedir. Aidiyet duygusu bireyin bulunduğu ortama göre değişmektedir. Bireyin aidiyet duygusu yaşamında yer alan ev, meslek, aile, okul, şehir, ülke gibi birçok farklı kuruma göre değişebilmektedir. Aidiyet duygusu bireyin kendini iyi hissettiği ve kabul

gördüğü ortamlarda görülebilir ve bireyin gelişimine ve yaşadığı doyuma önemli etkisi vardır (Turgut, 2017, s. 97).

Herhangi bir grup tarafından kabul edilmek ve gösterilen davranıştan memnun olmak olumlu duyguları harekete geçirirken, grup tarafından dışlanmak yalnızlık, endişe, hayal kırıklığı ve kıskançlık gibi olumsuz duyguları ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle, aidiyet eksikliği, fiziksel, duygusal ve zihinsel hastalıkların yanı sıra suç ve intihar gibi davranışsal sorunlara da yol açabilmektedir (Koç, 2020, s. 3).

Maslow (1943) ayrıca ihtiyaçlar hiyerarşisinde beş temel seviye önermiştir. Ona göre bir düzeydeki ihtiyaçları karşılanamayan bireyler, bir sonraki düzeydeki ihtiyaçlara başarılı bir şekilde dikkat edememektedirler. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi fizyolojik ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyaçlarından sonra aidiyet duygusunu içermektedir. Aidiyet duygusunu, kabul görmenin, değerli ve önemli hissetmenin kişisel tatmini olarak yorumlar. Diğer bir deyişle aidiyet kavramı özellikle farklı gruplardaki bireyler için etkileşimli sürecin kaynağı olarak kabul edilebilmektedir. Kişi bir grup içinde kendini önemli hissetmekte ve o grubun bir parçası veya üyesi olduğunu hissetmektedir (Yusufoğlu ve Cerev, 2019, s.290).

Aidiyet denildiğinde dikkat çeken iki kavram bağlılık ve kimliktir. Aidiyet duygusu, kişilerarası ilişkilerin kurulmasında, geliştirilmesinde ve sürdürülmesinde çok etkili ve işlevsel olan bir arzu durumu olarak tanımlanmaktadır (Sözer, 2019, s. 420). Birey yaşamını sürdürürken sosyal bağlantılara ihtiyaç duyar. Aidiyet duygusu, bu ilişkiye duyulan ihtiyacı karşılamaktan fazlasını içermektedir. Bu duygu, bireylerin başkalarını anlamalarını, durum ve olaylara karşı empatik olmalarını, başkalarının sorunlarının, ihtiyaçlarının, duygu ve düşüncelerinin farkında olmalarını ve zihinsel olarak kendilerini iyi hissetmelerini sağlamaktadır. Aidiyet duygusunun da kişisel motivasyonu etkileyen önemli bir faktör olduğu ve kişisel deneyimlerdeki sorunların çoğunun aidiyet eksikliğinin izleri olduğu söylenmektedir (Arslan ve Tanhan, 2019, s. 319). Aidiyet duygusu ile ilgili daha önce yapılan deneysel çalışmalar da aidiyet duygusu ile kaygı arasında ters bir ilişki olduğunu göstermiştir (Tekin Epik vd. 2017, s. 39). Çünkü kişi yabancı bir ortamdayken ne yapacağını bilemez ve gergin hissetmektedir. Bir grubun üyesi olduğunu hissettiğinde, içindeki gerilim giderek azalmaya başlamıştır. Kendini

tam olarak grubun bir üyesi olarak gördüğünde ve gruba entegre olduğunda kendini güvende hissedecek ve “ait değil” veya “tanıdık değil” gibi durumlardan kaçınarak aidiyet hissedecektir (Yusufoğlu ve Cerev, 2019: 291).

Bireyler, ait olduğu sosyal grupta oluşturduğu doğal bağları ve aidiyet duygusunu farklı yoğunlukta yaşamaktadırlar. Bu dönemde aidiyet duygusu, bireyin ruh sağlığını yalnızlık, yabancılaşma, yalıtılmışlık gibi duygusal durumlardan koruma görevini üstlenmektedirler (Aşık, 2018, s.28). Bireyler doğdukları sosyal çevrede ya da yaşamlarındaki bilinçli seçimlerinin bir sonucu olarak, aidiyet duygusunu oluşturabilmektedir. Bu nedenle insanlar ırklarını, dinlerini, dillerini, ailelerini benimsemektedirler (Çetin, 2019, s. 12).

2. Aile Aidiyeti Kavramı

Dünyaya geldiğimizde ilk temasımız birçoğumuz için aile iledir. Aile, bireyin hayatında önemli bir yere sahiptir. Varlığımızın her noktasını etkileyen ailenin tanımı çok kapsamlı, farklıdır ve her yaş grubuna göre anlamı ve hissettirdikleri değişmektedir. Bireyin hayatında büyük önem arz eden aile toplum içinde temel bir taş olma özelliği göstermektedir. Toplumlar, birbirlerinden yaşanılan bölgenin kültürü, ekonomisi, gelenekleri ve görenekleri, geçmiş birikimleri gibi birçok konuda farklılık gösterebilir de aile konusunda aynı mekanı paylaşmak, ekonomik olarak ortak giderlerin olması, aileyi oluşturan bireyler gibi birçok ortak noktaları bulunmaktadır. İnsanlık tarihi ile birlikte varlığı devam eden aile kavramı, çeşitli kültürlerin etkisinde kalarak farklı şekillerde tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumu’na (2021) göre “evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik” olarak tanımlanmıştır.

Aile, toplumu belirleme ve düzenleme temellerinin atıldığı ilk kurum olduğu için toplumun temel taşı oluşturulmaktadır (Aile Araştırma Kurumu, 1995). Sosyal yapıda meydana getirilmesi istenen bir değişim ailede başlar. Sosyal yapıların temeli ailedir. Ailede başlayan değişimler sosyal yapıda da değişim meydana getirebilir. Birey ilk deneyimlerini ailesi ile tecrübe etmektedir. Ailenin çocuğa bir rol model olması çocuğun düşüncelerinin davranışlarının şekillenmesinde etkilidir. İletişim kalıpları, sorun çözme stilleri, ilk ilişkiler aile üyeleri ile kurulmaktadır. Sosyal yaşantılar aile ile öğrenildiği gibi ailenin başka

birçok işlevi bulunmaktadır. Eğitimin başladığı sosyal bir kurum olan ailenin yakınlık kurmak, diğer insanlar ile ilişkiler geliştirebilmek, ekonomik açıdan bilgi sahibi olmak gibi toplumun devamını sağlamaya yönelik işlevleri bulunmaktadır. Aile, bireyin şuan ki yaşamını etkilediği gibi geleceğini de etkileyebilmektedir. Bundan dolayı ailenin çocuklarının kişiliği, davranışları, duyguları üzerinde önemli etkileri görülmektedir. Aile, fizyolojik ihtiyaçların karşılanması yanında duygusal ihtiyaçların karşılandığı bir kurumdur. Sevgi ve aidiyet duygusu, bağlılık, kendini iyi hissetme gibi duyguların önemli bir kısmının yaşandığı yerdir (Temel ve Aksoy, 2016, s.160). Dönemler, toplumlar, aile yapıları değişse de ailenin işlevleri, toplumu önemli bir ölçüde etkilediği için önemini koruyarak devam etmektedir. Sağlıklı bir aile sağlıklı bir toplumu oluşturmaktadır. Sağlıklı bir aile ortamında sorunlar abartılmadan çözülebildiği gibi etkili iletişim stilleri kullanılmakta, kurallar yaşanan durumlara göre ayarlanabilmekte katı ve keskin olmak yerine esnek bir yapıdadır. Birey aile içinde kendini güvende hissetmekte ve yaratıcılığı engellenmemektedir. Bir diğer ifade ile sağlıklı aileler işlevsel ailelerdir. Birbirlerinin gelişimlerini destekleyen, var olan sıkıntıları sağlıklı bir şekilde çözüme kavuşturabilen, birbirlerini anlayan ve anlatabilen bir ilişkiye sahiplerdir. Böyle bir yaşama sahip olan bireyler aileleri ile kurdukları bu sağlıklı bağı toplumla da kurabilmektedirler. Aile, kültürel yapının ve toplumsal değerlerin nesilden nesile aktarılmasını sağlamaktadır (Mavili, 2015, s. 112).

Duygusal bir ihtiyaç olarak hissettiğimiz aidiyet duygusu, ailede başlamaktadır. Ailede başlayan ve öğrenilen davranışlar, tutumlar, düşünceler geleceği de etkileyerek hayata yön verebilmektedir. Bunlardan biri olan aidiyet duygusu da ebeveynlerle kurulan ilişkiye bağlı olarak bireyin gelecekteki çevre ve yakın ilişkilerini etkilemektedir. Aile üyelerinin bireye gösterdiği hoşgörü, saygı, şefkat gibi olumlu duygular birey ile kurdukları bağı olumlu yönde etkilemektedir (Karşlı, 2019, s. 3). Olumlu bağlılık, aidiyet duygusunu da olumlu yönde etkiler. Bu durum aidiyet duygusunun beraberinde getirdiği olumlu hislerinde yaşanmasına katkı sağlar. Aidiyet duygusunda hissedilen eksiklikler ile sosyal ve psikolojik sorunlar ilişkilendirilmektedir. Bireysel ve toplumsal yaşanan problemlerin çözümlerinde aile önemli bir role sahiptir (Kandemir, 2020, s. 13). Aile içerisinde kurulan iletişim, bağlılık, hoşgörü, saygı, takdir gibi

unsurlar karşılıklı olarak doyumun yaşanmasına olanak vermektedir (Mavili, 2015, s. 115).

Aileye duyulan aidiyet ile ilgili Türkiye de yapılan çalışmalar incelendiğinde konunun önemine göre oldukça az çalışma olduğu gözlemlenmiştir. Şuan ki sosyal ilişkileri, psikolojik işlevselliği etkilediği gibi geleceğe de yön verme ihtimali kuvvetli olan aile aidiyetine yönelik çalışmaların artması bu konu hakkında karşılaşılan sorunların tespiti ve çözümü açısından önemli görülmektedir. Bilinmezlik kaygı yaratabilir, kaygının olduğu yerde ise birey aidiyet duygusu geliştiremeyebilir. Bu da sosyal çevresinde sorunlar yaşamasına sebep olabilir. Aidiyet duygusu bireyin bulunduğu çevrede kendini iyi hissetmesi, orada bulunmaktan memnuniyet duyması kendisini oranın bir parçası gibi görmesini sağlamaktadır.

B. Bağlanma

1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı; insanların kendileri için önemli olan kişilerle sağlam duygusal bağ kurma yatkınlığının sebeplerini açıklayan yaklaşımdır (Karataş, 2017, s.868). Duygusal olarak bağ kurma ihtiyacı ve yatkınlığı, yenidoğanın yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli ve gelişim yönünden işlevsel olan bağlanma sistemini ifade eder. Bağlanma sistemi, yenidoğanların bakım veren kişi/kişilere yakınlığını güçlendirerek çocukları gelebilecek tehlikelerden korur ve çevreyi keşfedebilmeleri için gerekli şartları sağlar (Graham, 2015, s.5).

Bağlanma kavramı 1950-60'lı yıllarda ebeveyn ve çocuk arasında olan bağı açıklamak amacıyla ilk olarak Bowlby tarafından geliştirilmiştir. Bowlby' nin bağlanma tavrı ile ilgili tanımladığı beş davranış bulunmaktadır: emme, yapışma, izleme, ağlama ve gülme. Bebeğin anneye ve annenin bebeğe yaklaşımı bu şekilde gerçekleşir. Bowlby' ye göre bu yakınlığın ve bağlanmanın gerçekleşebilmesi için sürekli olan, yakın, sıcak ve doğrudan bir ilişki gerekmektedir (Bowlby, 1980). Bağlanmayla beraber oluşan bu yakınlık, çocuğun çevre keşfinde kullanabileceği güvenilir ve tehlike anında da korunacağı sağlam bir alan işlevi görür. Bakım verenin ulaşılabilirliğinin tehdit altında olduğunu algılayan çocukların bağlanma stili otomatik olarak devreye girer. Bu durumun

sonunda bakıcının çocuğuna vereceği tepkilerin niteliğine bağlı olarak devreye giren bağlanma sistemi ya bakım veren ile olan bağın yeniden kurulmasına ve hissedilen güvenliğin artmasına ya da aksine çocukta tedirginlik ve korku gibi tepkilere neden olur (Atabek, 2019, s.19). Çocuklar bakım veren kişi/kişilerle erken dönemde ve sürdürülen etkileşimleri temelinde kendilerinin bağlanma modellerini oluştururlar. Bu modeller erken çocukluk döneminde bir kez şekillendiğinde, çocuğun bağlanma davranışı için rehber olur. İnsanlar bu içsel modellerini ilk başta ebeveynleriyle deneyimleyerek daha sonra diğer bağlantılarla yapılandırır. Yapılanan içsel modeller çocuğun kendi ve öteki hakkında görüşünü belirlemektedir (Yörükhan, 2019, s.1). Bağlanma adım adım gelişme gösteren bir süreçtir, kurulan bu bağlanmadan hem bebek hem de anne-baba haz duymalıdır (Harrison, 2017, s.30).

Bowlby' nin bağlanma kuramını geliştirmesinin ardından bağlanma stilleri ilk kez Ainsworth tarafından kategorize edilmiştir (Baltacı ve Altan, 2016, s.228). Ainsworth ve arkadaşları (1978) deneysel bir araştırmayla Bowlby' nin kuramını sınımışlar ve bu deneyde Bowlby' nin ortaya koyduğundan daha fazlasını içeren sonuçlar elde etmişlerdir. Bu çalışmada 12-18 aylık bebekler kısa aralıklarla annelerinden ayrılarak bir yabancı ile yalnız bırakılmıştır, daha sonra tekrar anneye bir araya getirilerek çocukların bağlanma sistemlerinin aktive edilmesi amaçlanmıştır. Çocukların bu süreçteki verdiği tepkiler göz önüne alınarak güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan-dirençli olmak üzere üç tipik bağlanma stili elde edilmiştir (Sümer ve Sakman, 2018, s.60). Güvenli bir şekilde bağlanan bebekler annesinden ayrıldığında huzursuzlanmış, geri döndüğünde rahatlamış ve yanında olduğu süreç boyunca memnuniyeti devam etmiştir. Bu şekilde bağlanan çocuklar annelerinin her zaman yanında olacağına ve stres durumlarında yan yana olacaklarına emin olarak büyürler. Güvenli bağlanma gerçekleşebilmesi için bakım verenin her zaman duyarlı ve ulaşılabilir olması önemlidir. Kaygılı-kararsız bağlanma gerçekleştiren çocuklar annelerinin kendilerine karşı duyarlı olacağından veya stres anlarında yardımcı olacağından emin olmayan çocuklardır. Bu sebeple ayrılık yaşamaya direnç gösterir ve tekrar bir araya gelindiğinde yatışmazlar. Kaçınan-dirençli bağlanma stiline sahip çocuklar ise annelerinin sürekli geri çevirme ve reddetme davranışlarından dolayı ayrılığa tepkisiz olup tekrar bir araya gelindiğinde de anneye yakınlık göstermezler. Bu çocuklar

annelerine ilişkin hiç güveni olmayan çocuklardır (Rosmalen ve ark.,2015, s.261). Ortaya konulan bu üç tipik bağlanma stiline ek olarak Main ve Solomon tarafından dağınık (dezorganize) bağlanma stili tanımlanmıştır. Dağınık bağlanma stilinde stres ile baş etme yöntemlerinde organize davranış sergileyememe, yönlendirilmemiş veya yanlış yönlendirilmiş eksik ve kesintili ifadeler, donup kalma, yavaşlamış hareketler ve ifadeler, ebeveyne ilişkin doğrudan endişe göstergeleri ölçüt sayılmaktadır. Bu bağlanma stiline sahip olan çocukların annelerinin taciz ya da ihmalde bulunan, psikolojik rahatsızlık oranları yüksek olan ya da kendi kök aileleriyle olan bağlanma sorunlarını çözememiş kişiler olduğu bildirilmektedir (Çeceli, 2018, s.12).

Ainsworth'a göre bağlanmanın gerçekleşebilmesi için aradaki bağın duygusal olması, süreklilik içermesi, ayrılıktan sonra stres yaşanması ve tekrar bir araya gelindiğinde memnuniyet yaşanması gerekmektedir. Ebeveyn bebek arasında gelişen bağlanma karşılıklılık içerir, iki tarafta birbirleriyle uyum içerisinde olarak karşılıklı tatmin yaşarlar. Bebeğin verdiği ipuçlarını takip edebilen ve tepkili olan ebeveynler bebeklerin gelişimlerinin ilerlemesini artırmaktadırlar (Sadock vd., 2015, s.99). Yaşamın ilk zamanlarına bağlanma kuramı çerçevesinde bakılacak olursa, ebeveynlerin çocuklarına gösterdiği tepkiler ışığında, çocuk önce kendisine devamında çevresindekilere ilişkin zihinsel temsiller oluşturmaya başlar. Bağlanma kuramcılarının yaşamın ilk dönemlerinde oluşan bağlanmanın uzun vadede bireyin ilerde kuracağı ilişkileri etkilediğini belirtmişlerdir. Sağlıklı olarak gerçekleştirilen bağlanma insan yaşamının birçok yönünü olumlu anlamda etkilemektedir (Tuna, 2018, s.11).

2. Bağlanma Stilleri

Bowlby'nin bağlanma kuramından yola çıkarak ebeveynler ve çocukları arasındaki etkileşimleri inceleyen araştırmacılar ve klinisyenler; ailelerin fiziksel ve duygusal hazır bulunuşluk, duyarlılık, güvenilirlik, öngörülebilirlik, cevaplanabilirlik, ilgi ve kaygı seviyelerine bağlı olarak şekillenen ilişki tiplerini gözlemlemişlerdir (Özoğlu, 2019, s.94). Gözlem ve çalışmalar sonucunda çeşitli bağlanma modelleri ortaya çıkmıştır:

a. Ainsworth'ün Üçlü Bağlanma Modeli

Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall'ın (1978) 'Yabancı Durum' adını verdikleri empirik çalışmaları ile Bowlby'nin bağlanma kuramını 12-18 aylık çocuklar üzerinde gözlemleyerek test etmişlerdir. Bu yöntemde, çocukların bağlanma sistemlerini aktif hale getirmek amacıyla çocuklar belirli zaman aralıklarıyla önce annelerinden ayrılır, ardından tanımadık biri ile yalnız bırakılır ve sonra tekrar anneleri ile birarada olmaları sağlanır. Böylece Ainsworth ve arkadaşları, çocukların belirli koşullar altındaki durumlarını (ayrılma, bir yabancı ile yalnız kalma ve tekrar birleşme) üç tip bağlanma stili olarak katagorize etmişlerdir (Sadock vd., 2015, s.100).

- **Güvenli Bağlanma:** Ainsworth ve arkadaşlarına göre güvenli bağlanmada; çocuklar dış dünyayı keşfetmek için bakımvericilerini güvenlik üssü olarak görürler. Çocuk, anne/bakımverici ortamdan ayrıldığında hafif sıkıntı yaşayabilir ama anne ortama döndüğünde tekrar pozitif bir iletişim kurar. Bakımveren ya da anne, güvenli bağlanmada çocuğun işaret ve tepkilerine cevap verir. Çocuk, bakımveren ya da annesinin yanında olduğunda bir güçlük ile karşılaşacağı zaman kendisine yardım edeceğinden emindir (Çeceli, 2018, s.12).
- **Kaçınan Bağlanma:** çocuklar, annelerinin ortamdan ayrılmalarına çok tepki vermezler. Anne ortama tekrar geldiğinde ise anneye uzak durma, soğuk tavır sergileme gibi davranışlar gözlemlenmiş; çocuklar oyun oynamaya devam etmişlerdir (Yörükan, 2019, s.20). Annenin çocukla iletişim kurma durumunda çocuk ya anneye yaklaşmayıp kendini geri çekmekte ya da ilgisini başka yönler vererek anneye ilgilenmemektedir (Dutar, Çakır ve Yeşilkılıç, 2019, s.132). Son yıllarda yukarıda belirtilen bağlanma stillerine ek olarak Main ve Solomon tarafından düzensiz (disorganize) bağlanma stili de tanımlanmıştır. Bu stilde organize bir şekilde davranış sergilememe, yapılan yabancı durum testinde zamansız ve asimetric hareketler, donup kalma gibi eylemler bağlanma ölçütü olarak esas alınmaktadır. Hem kaygılı/kararsız ve hem de kaçınan bağlanma stilleri bir arada görülmektedir. Bu gruba giren çocukların genel anlamda anneleri tarafından ihmal ve fiziksel istismar gördüğü, psikiyatrik tanı alma oranlarının diğer gruptaki bireylere göre daha fazla olduğu veya

annelerin kendi bağlanma örüntülerinde de sorunlar olup bu sorunların çözümediği belirlenmiştir (Ertürk, 2017, s.129-130).

b. Hazan ve Shaver'in Üç'lü Bağlanma Modeli

Hazan ve Shaver, Ainsworth'ün çocuklar üzerinde yapmış olduğu Yabancı Durum Testi ve ortaya çıkan bağlanma modellerinden etkilenerek yetişkinlerin yakın ve romantik ilişkilerde (güven, kıskançlık, özlem, cinsel çekicilik vb.) oluşan bilişsel, duygusal ve davranışsal sonuçların meydana getirdiği farklılıkları gözlemlemeleri neticesinde yetişkinlikteki romantik ilişkilerde eş ile oluşan bağın, çocukluk döneminde görülen anne (bakımveren) – çocuk arasındaki bağlanmaya benzediğini öne sürerek bebeklikteki gibi üçlü bağlanma modelinin ortaya çıktığına ulaşmışlardır (Terzi, 2014, s.15).

- **Güvenli Bağlanma:** Güvenli bağlanmada kişilerin romantik veya duygusal ilişkileri diğer bağlanma stiline sahip olanlara göre daha sağlıklı ve uzun süreli olmaktadır. Burada bireylerin kendilerine olan güvenleri oldukça yüksektir. Bu bireyler, başkaları ile yakın ilişki geliştirme konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını ve başkalarının kendileriyle yakın bir ilişki kurmadığı zamanlarda veya terk edilme gibi konularda bir endişe duymadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu bağlanma stiline sahip bireyler duygusal ilişkileri mutlu, güven verici ve arkadaş canlısı olarak betimlemişlerdir (Ertürk, 2017, s.129).
- **Kaygılı / Kararsız Bağlanma:** Kaygılı-Kararsız bağlanma stili grubunda yer alan bireyler, başkaları ile olan duygusal ilişkilerinde karşı tarafı kendileri gibi istekli bir yapıda ve duygusal yakınlık içerisinde olmadıkları şeklinde ifade etmektedir. Burada bireyler, duygusal ilişkilerinde sevilmemekten ve terk edilmekten korkmaktadır. (Yörük, 2019, s.22).
- **Kaçınan Bağlanma:** Kaçınan bağlanmada ise bireyler yakın ilişkiler kurma ve sürdürme davranışlarından kaçınırlar ve kendilerini tam anlamıyla dışarıya açma konusunda rahatsız hissederler. Özellikle romantik ilişkilerinde partnerleri kendilerine ne kadar yaklaşırlarsa o denli gergin olduklarını tasvir etmektedirler (Terzi, 2014, s.15). Bu grupta yer alan bireylerin dış çevreye karşı çok az güven duydukları ve duygusal

ilişkilerinde olumlu olmayan düşünce ve inanç kalıplarına sahip oldukları ifade edilmektedir (Dutar, Çakır ve Yeşilkılıç, 2019, s.132).

c. Bartholomew ve Horowitz' in Dörtlü Bağlanma Modeli

Bartholomew ve Horowitz (1991, s.228), yetişkinlerin bağlanma stilleri ile ilgili süregelmış olan tipolojiyi genişleterek farklı ve yeni bir model ortaya koymuştur.

- **Güvenli Bağlanma:** İhtiyacı zamanında ve yeterince karşılandığında birey hem benliyi hem de dünya hakkında olumlu düşünür. Özgüveni, özsaygısı yüksektir, kendini değerli hisseder, insanlarla yakınlık kurmaktan çekinmezler, ilişkileri güvene dayalıdır (Hazan & Shaver, 1987; Main ve ark., 1985). Bireyler bir taraftan diğerleriyle rahat bir şekilde yakın ilişkiler kurabilir diğer taraftan da bağımsız-özerk yaşayabilirler (Dutar, Çakır ve Yeşilkılıç, 2019, s.132).
- **Saplantılı Bağlanma:** Birey benliğini olumsuz, çevresini ise olumlu algılamaktadır. Kendini değerli hissetmeme, sevmeye layık görmeme, terk edilme kaygısı yoğundur, ilişkilerinden yeterince doyum alamazlar. Ayrıca bu model, kavramsal olarak Hazan ve Shaver (1987)'in kararsız modeli ile Main ve ark. (1985)'in saplantılı bağlanma modeline karşılık gelmekte ve bu isimle adlandırılmaktadır (Sharfe, 2017, s.6).
- **Korkulu Bağlanma:** Bireylerin hem benlik algıları hem de çevreyle ilgili algıları olumsuzdur. Bu grup içerisinde yer alan kişilerde başkalarını güvenilmez olarak görme ve reddetme gibi olumsuz davranışlar ve değersizlik duygusu gözlemlenmektedir. Başkaları tarafından reddedilmekten korktukları için diğerlerine karşı yakın tutumlardan kaçınmamaktadırlar. Yetişkin bağlanmasında önceki çalışmalarda net bir şekilde tartışılmamasına rağmen, bu model Hazan ve Shaver (1987) tarafından ortaya konan kaçınma stiline karşılık gelebilir. Bu yüzden bu stil, korkulu-kaçınan bağlanma modeli olarak da nitelendirilebilir (Sharfe, 2017, s.6).
- **Kayıtsız Bağlanma:** Bireyler, kendilerine karşı olumlu bir benlik geliştirirken başkalarına karşı olumsuz eğilim sergilerler. Bu modeldeki kişiler, yakın ilişki ve temaslardan kaçınarak kendilerini hayal

kırıklıklarına karşı korurlar. Böylece zarar görmeden yaşamaya ve özerkliklerini sürdürmeye devam ederler. Bu stil, kavramsal olarak Main ve ark. (1985) tarafından tanımlanan kaçınan ve kayıtsız bağlanma tutumuna karşılık gelmektedir. Bu nedenle, bu stil kayıtsız-kaçınan olarak adlandırılmıştır (Dutar, Çakır ve Yeşilkılıç, 2019, s.133).

C. Varoluş

1. Varoluşçu Felsefe

Varoluşçuluk, 19. yüzyılın sonlarında yaşanan savaş, ekonomik kriz ve diğer gerçekleşen olaylar sonucunda yaşanan toplumsal bunalıma tepki şeklinde felsefi akım olarak ortaya çıkmakta ve insanın varoluşunu, anlam arayışını anlamaya çalışmaktadır (Bartz, 2009). Latince “exsistere” sözcüğünden kök alan varoluş terimi “var olmak”, “ortaya çıkmak” anlamında kullanılmakta ve bireyi “olmakta olan” varlık şeklinde incelemektedir (Geçtan, 2016). İnsanın varoluşu ve anlam arayışından yola çıkan varoluşçu felsefenin esas odak noktası insanın doğumu ve ölümü, kendini yaratması gibi problemler olmaktadır (Karakaya, 2020). Varoluşçu felsefe, varoluşun özden önce geldiğini savunur, yani insan var olduktan sonra kendisini tanımlar ve özünün yaratır (Çavuşoğlu, 2017). Varoluşçu tanımlamasını günümüzdeki anlamıyla ilk defa kullanan Kierkegaard olasa da, varoluşçu felsefi akımının temellerinin atılmasında Martin Buber, Martin Heidegger, Albert Camus, Jean Paul Sartre gibi filozoflar büyük önem arz etmektedir (Wahl, 1999).

Heidegger, DASEIN kavramıyla insanın varoluşunun koşullarını vurgulamaktadır. Farklı düşünürlerin de değindiği insanın fırlatılmışlık hali, insan varoluşunun yalnızlığını ifade etmek için sıkça dile getirilmektedir. Varoluşsal kaygılardan izolasyon ele alındığında fırlatılmışlık kavramı çok daha önemli hale gelmektedir. İnsanın yaşama tek başına geliyor oluşu ve tek başına bu dünyadan ayrılacağı gerçeği onu dünü ve yarını belli, sınırları önceden tanımlanmış ve bu kavradığı gerçek içinde yalnız bırakılmış kılmaktadır. İzolasyon kaygısı insanın ölümlü olduğu gerçeğiyle de bu bağlamda ilişkilidir. Fırlatılmışlık hali insanı yaşamın zorlukları karşısında birlikte hareket etmeye ve yaşamın zorlukları karşısında grup içinde kalarak mücadele etmeye zorlamıştır (Yıldızdöken, 2017, s.162). Totem ve Tabu’da Freud’un değindiği gibi toplu fırlatılmışlık hali insanın

klan içinde yaşamasını ve doğaya karşı birlikte mücadele etmesini de zorunlu kılmıştır. Klan içinde birlikte hareket etmek hayatta kalmak anlamına gelmektedir. Klandan atılmaksa ölümle eş değer tutulmuştur. Kişinin normlara uymamasının en büyük cezası klanın koruyuculuğundan ve sosyal varlığından mahrum bırakılması olarak tanımlanmıştır (Freud, 2018, s.10).

Frankl, her bir varoluşçu düşünürün kendine özgü yaklaşımı olduğunu söylese de Sartre iki varoluşçu okulun önemli olduğunu belirtmektedir: Hristiyan varoluşçular ve Tanrıtanımaz varoluşçular. Hristiyan varoluşçuları Karl Jaspers ve Gabriel Marcel, Tanrıtanımaz varoluşçuları ise Heidegger ve Sartre temsil etse de her iki okulun ortak temel düşüncesi insan varoluşunun özden önce geldiğidir (Geçtan, 1990). Sartre'e göre varoluş özden önce gelir. Yani insan önce var olur sonra dünyaya atılarak, acı çekerek, sorumluluk alarak, korkuları ile yüzleşerek kendi özünü bulur. Öz kader değildir, insanın çabasına, savaşmasına bağlı olarak insan onu kendi yaratır (Sartre, 1956).

2. Varoluşsal Kaygı

Kaygı, psikoloji literatüründe “kişinin bir uyarana karşı karşıya kaldığında yaşadığı bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle birlikte ortaya çıkan uyarılmışlık hali” olarak ifade edilmektedir (Taş, 2005). Amerikan Psikoloji Derneği'ne göre ise kaygı, gerginlik duygusu, endişeli düşünceler ve artan kan basıncı gibi fiziksel değişikliklerle nitelendirilen bir duygudur (Amerikan Psikoloji Derneği, 2020).

Korku ve kaygı sık sık karıştırılan kavramlardan biri olduğundan iki kavram arasındaki farkı belirlemek önem arz etmektedir. Korku, belirli bir neden veya tehlikenin olduğu bir durumda ortaya çıktığı halde kaygının çıktığı noktada nedenin ve tehlikenin bilinmemesi gözlemlenmektedir. İki kavram arasındaki önemli farklardan bir diğeri de birey korktuğu zaman savaşmakta ve karşılaştığı tehlike onun değerlerine ve benliğini etkilememektedir. Kaygı ise korkuya kıyasla daha uzun ve şiddetli olmakta ve kişinin benliğini etkilemektedir (Alisinanoğlu & Ulutaş, 2003).

Kaygıyla ilgili alanyazında farklı kuramsal bakış açıları mevcuttur. Psikanalitik kuramda kaygı kavramını ilk olarak ön plana çıkaran Freud'a göre kaygı, id'in iç tepkilerinin bastırılması sonucu ortaya çıkmaktadır. Kaygı ile ilgili

düşüncelerini sonradan değişen Freud, kaygıyı egonun bir işlevi olarak tanımlamaktadır. Kaygı durumu yaşayan birey, savunma mekanizmaları ile karşılaştığı tehdit durumlarına karşı gelmektedir (Freud, 1977). Freud nevrotik kaygıyı gerçekçi kaygıdan ayırmaktadır: gerçekçi kaygı yaşamı sürdürme ve korunma için gerekli olduğu halde nevrotik kaygı nedensiz olup mantık dışıdır (Geçtan, 2005: 47).

Sullivan ise kabul edilmeyen isteklerin, düşüncelerin, duyguların ortaya çıkmasından duyulan korku nedeni ile insanın kaygı yaşadığını belirtmektedir. Bu reddedilen isteklerin hayatındaki önemli kişiler tarafından bilinmesi durumunda birey artık sevilmeceğini ve terk edileceğini düşünmektedir. Bireyi kültürün bütünlüğü bir parçası şeklinde gören Sullivan'a göre en çok sosyal ilişkilerin zayıflaması bireyin kaygı yaşamasına neden olmaktadır (Burger, 2016). Otto Rank'a göre insan doğduğu anda döl yatağından kopma ve ayrılma sonucunda ilk kaygıyı yaşadığını belirtmektedir. Rank, anneden ayrılmanın doğum travmasının temel kaynağı olduğunu söylemektedir. Bireyin hayatı boyu yaşayacağı her çeşit kaygının başlangıç nedeninin doğum travması olduğunu savunmaktadır (Geçtan, 2005: 204-205). Bir çoğumuz tehlikeli ve stresli durumlarda kaygılı oluruz ve bu da gelişimimizin bir parçasıdır. Bilişsel kurama göre tehlike ile karşılaşan bireyin kaygılanması olası bir durumdur ve kişinin bu tehditle başa çıkacağına inanması bu kaygıyı azaltmaktadır. Fakat bireyi kaygılandıran durumun ortaya çıkacağı zamanın belirsiz olması kaygının artmasına neden olmaktadır. Bireylerin kendilerini tehlikede hissettiği zamanlar benzer olsa da verilen tepkiler farklılık göstermektedir. Çünkü birey algılama şekline göre durumlara tepki vermektedir (Beck, 1979)

Felsefi bakış açısına göre ise kaygı, bireyin içinde yaşadığı dünyanın anlamsızlığının, tamamlanmamışlığının, düzen ve amaçtan yoksunluğunun farkına vardığında hissettiği duygudur (Cevizci, 2005: 991). Fakat bireyin önemli ihtiyaçlarını görmezden gelmesi ve kendi sorumluluklarını almaması varoluşsal kaygının nevrotik boyutta gerçekleşmesine neden olmaktadır (J.Sommers-Flanagan ve R.Sommers-Flanagan, 2018). Varoluşçu düşünürler bu duyguyu günlük hayatta yaşanan kaygıdan ayırarak varoluşsal kaygının bireyin hayatında temel ve evrensel bir durum olduğunu belirtmektedir (Kıraç, 2007). Craig (2012), her bireyin kendi varoluşundan sorumlu olduğunu ve varoluşsal problemlerin

yalnızca psikolojik bozukluğu olan insanlarla ilgili olmadığı, insan olma durumunun bir parçası olduğunu belirtmektedir.

Felsefi literatüre kaygı kavramını kazandıran filozof Soren Kierkegaard, “Kaygı Üzerine” adlı kitabında bu kavrama antolojik tanım vermiş ve varoluş akımının merkezine yerleştirmiştir. Filozof tarafından gerçekleştirilen önemli incelemelerden biri korku ve kaygı kavramlarını bir birinden ayırması olmuştur. Korkunun oluşmasına sebep olan bir nesne olduğu halde kaygının nesnesi yoktur. Kaygı kişinin varoluşunun temelindeki bir duygu olduğu için bu duygudan bireyin kurtulması mümkün değildir (Bak, 2022).

Kierkegaard’a göre kaygı kişinin hayatını olumlu yönde etkiler. Çünkü insan kendi varoluşunu kaygı sayesinde hayata geçirir; kendi özgürlüğü uğruna yaptığı seçimleri hayata geçirmesi için bilinci uyandırır (Çüçen, 2015, s: 92-93). Kaygı insanın ontolojik temelidir ve geleceğe yönelik olarak anda ortaya çıkar. Kaygı ve gelecek birdir, çünkü kaygı belirsizlik olduğunda ortaya çıkar, gelecek de belirsizlik içerdiğinden gelecek insanı kaygılandırır (Kierkegaard, 2004: 163).

Diğer filozoflar gibi insanın tanımını belirlemeye çalışan Heidegger, insan hakkında yapılmış bütün yorumlardan kendi yorumunu ayırmak için Dasein kavramını kullanmıştır. Dasein Almanca’da varoluş, yaşam anlamına gelse de Heidegger bu kavrama başka anlamlar da atfetmiştir. Heidegger’e göre Dasein insanla aynı anlama gelir (Öykü, 2003).

Heidegger’e göre varoluş kaygısı, Dasein’in dünyaya fırlatılmış olduğunu fark ettiği anda ortaya çıkar. Dasein kendi iradesi ile dünyaya gelme de kendi varlığının bilincindedir. Bütün hayatını kendi seçimleri ile şekillendirebileceğinin farkına varan Dasein planlarını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Fakat anlık olarak zamansal ve sonlu olduğunu düşünmesi ve olanakların hepsini gerçekleştirebilmeyeceğini anlaması kaygı durumunu ortaya çıkarmaktadır (Heidegger, 2004, s:79-80). Ölüm ise olanakların bittiği andır. Ölümün kesin olarak gerçekleşeceğinden ve belirsizliğinden kaygılanan Dasein eylemlerinin sorumluluğunu alır ve bunun sonucunda özgün Dasein’i ortaya koyabilir. Bu kaygı Dasein’i kendi planlarını gerçekleştirmeye iten güçtür (Haluk Aşar, 2014, s:90).

Varoluşsal kaygıyı varoluşun merkezine yönelik ve hep var olan bir tehdit olarak ele alan Rollo May (2018), kendi varoluşuna yabancı olan bireyin kendisine ve etrafına otantik biçimde temas edemeyeceğini belirtir. Bireyin otantik benliğinden uzaklaşması ve kendini var edememesi varoluşsal suçluluk duygusunun oluşması ile birlikte varoluşsal kaygı düzeyinin artmasına neden olabilmektedir (Lucas, 2004). Kaygı bireyin hayatında iki farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Bireyin kaygıyla yüzleşme cesareti göstermesi bireyin hayatını olumlu etkileyerek yaşam alanının genişlenmesi ve çeşitlenmesine neden olmaktadır. Kaygıdan korkan kişi ise yaşamında dar bir çerçeve içinde kendini sınırlamaktadır ve bu da bireyin acı çekmesine ve mutsuz olmasına neden olmaktadır (Geçtan, 2000).

Paul Tillich bir teolog ve felsefeci olarak varoluşun kaygı ile ilişkisini araştırarak önemli katkılar bulunmuştur. Diğer varoluşçu düşünürler gibi Tillich'e göre de kaygının tanımı ontolojiktir. Kaygının insan olmanın bir parçası olduğunu belirterek varoluşsal kaygıyı üç türe ayırmıştır: kader ve ölüm kaygısı, boşluk ve anlamsızlık kaygısı, suçluluk ve kınanma kaygısı. Kader ve ölüm kaygısı bireyin kaderinde ölümün kaçınılmazlığı ve ölüm karşısında çaresiz olması ile ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. Bireyin varoluşun anlamına dair yanıtının olmaması boşluk ve anlamsızlık kaygısının artmasına neden olmaktadır. Suçluluk ve kınanma kaygısı ise kişinin ahlaki kimliğine yönelik tehdidi temsil etmektedir (Tillich, 2019). Kaygının insan tehlikeyle karşılaştığı zaman onu uyarması ve tedbir almasını sağlaması (uyarıcı veya uyum sağlayıcı bir tepki olarak) gibi olumlu yönleri ile birlikte ruhsal faaliyetleri yani düşünceleri rahatsız etmesi gibi olumsuz yönleri de vardır (Ersevim, 2005: 304-305). Aynı zamanda bireyin kişiliğinin gelişmesinde ve hayatına anlam katmasında kaygının önemli rolü olduğu belirtilmektedir (Manav, 2011). Çünkü ölümün kaçınılmazlığının ve yapılan her bir seçimle bir şeyleri feda ettiğinin farkında olan birey hayatı anlamlı yaşayıp yaşamaması onu kaygılandırır (Geçtan, 2005).

Yalom, dört temel kaygı türü olduğunu ve bu varoluşsal kaygıların bir birile iç içe geçtiğini belirtmektedir. Belirtilen 4 nihai kaygı türünde ölüm, özgürlük, yalıtım ve anlamsızlık kaygılarından bahsedilmektedir. Ölümün kaçınılmazlığı ve varolma arzusunun çatışması, bireyin hayatın sorumluluğunun kendisinde

olduğunu anlaması, tek başımıza varoluşumuza başlamamız ve hayatın anlamını bulmaya çalışmamız bireyin kaygı yaşamamasına neden olmaktadır.

a. Ölüm Kaygısı.

Tüm bilinmezliğine rağmen insanlık tarihi boyunca ölüm bir çok bilimsel alanlarda anlaşılmaya çalışılan ve tartışılan konulardan biri olmuştur. Ölüm kaygısının yoğun olması bireyin işlevselliğini kötü etkilediğinden ve yaşamımızın bir sonu olduğunu düşünmek kabul edilebilir olmadığından birey, bilinçdışı süreçlerde ölümü inkar savunma mekanizmasını kullanmaktadır (Karaca, 2000). Kierkegaard'a göre ölüm başka olasılığın olanaksızlığı durumu olduğundan ve ölümden kaçınılamayacağına göre bireyde varoluşsal kaygıya neden olmaktadır. Yalom, ölüm kaygısının yaşama arzusu ve ölümün kaçınılmazlığı arasındaki gerilim sonucu ortaya çıktığını fakat gerekli şekilde yüzleşildiği zaman kökten kişisel değişimlere ve insanın otantik yaşamasına yardımcı olduğunu söylemektedir (Yalom, 2001). Ölüm gerçekleşmeden önce insanın ölümlle ilgili düşünmeyi alışkanlık haline getirmesi gerekmektedir. Çünkü ölümden korkmayı başarabilen insan gerçekten hayatın anlamına ulaşmış olur (Kübler-Ross, 2010). Ölüm her açıdan yaşamla bağlantılıdır; ölümün olmaması yaşamı korkunç kılar ve yaşamın bir anlamı kalmaz. Ölüm her yerde ve her an gerçekleşebileceği için ölümü hava, su gibi temel ihtiyacımız görüp ona alışmalıyız. Ölüme alışmak bizi boyun eğmekten, baskıdan kurtarır ve özgürleşmemizi sağlar (Montaigne, 2006a: 123, 137, 143; Malpas, 2006: 235).

İnsan için var olmak çok mühim olduğundan var olmamanın göstergesi olan ölüm bireyi en çok kaygılandıran meselelerden biridir (Levinas, 2006). Birey bu kaygıyı azaltmak için hayat enerjisinin büyük bir kısmını harcamaktadır (Yalom, 2014). Cenaze törenleri ölüm kaygısının azaltılması için gerçekleştirilen ritüeller olarak görülmektedir (Göka, 2010). Her insanda doğal olarak bulunan ölüm kaygısının varlığını rüyalar, savunmalar, içsel çatışmalar, toplumsal yapıların, dinlerin ve ideolojilerin ortaya çıkması gibi insan hayatının bir çok alanında görebiliriz (Yalom, 2014).

Ölüm kaygısı yaşamı anlamlı kılmaya yardımcı olsa da ilk psikopatoloji kaynağı olarak kabul edilir ve ölümlle alakasız gibi görünse de uykusuzluk, ayrılık zamanı panik gibi durumların temelinde ölüm kaygısı yatar (Onur, 2014). Ölüm

kaygısının yüksek düzeyde olması bireyin yaşam doyumunu olumsuz etkileyerek bireyin öfke ve düşmanlık duygularını yoğun yaşamasına neden olmakta ve mevcut potansiyellerini gerçekleştirmelerine engel olmaktadır (Geçtan, 2002; Yalom, 2014).

b. Anlamsızlık Kaygısı.

Hayatı boyunca yaşamını anlamlandırmaya çalışan insanoğlu, gelecek ile ilgili belirsizliğin yarattığı varoluşsal tehdite karşı hayatın anlamını bulmakla denge kurmaya çalışmaktadır. Hayatın anlamı nedir? Neden yaşıyorum? gibi sorularla hayatın anlamını sorgulayan bireyin, sorularına tatmin edici cevaplar bulamaması zaman zaman kaygı yaşamasına neden olmaktadır (Yalom, 2001; Kula ve Erden, 2017). Geçtan'a göre bu soruların yanıtını bulamayan ve ne istediğini bilmeyen kişi, hayatın kontrolünün kendi elinde olmadığını ve güçsüz olduğunu düşünmektedir. Yalom, anlam, amaç ve değerleri olmayan birinin kaygı düzeyinin artabileceğini belirtmektedir (Yalom, 2001). İnsanın anlam arayışını dünyevi ve kozmik anlam olarak iki türe ayıran Yalom'a göre dünyevi anlam insanın kendi hayatının amacını bulmaya çalışması ile ilgili olduğu halde, kozmik anlam genel olarak bütün evrenin anlamını sorgulamakla ilgilidir (Yalom, 1980).

Geçmişte insanlar tarımla uğraştıkları ve daha çok somut sorunlarla ilgilendikleri için bu günün insanının deneyimlediği boşluk hissini yaşamazlar ve hayatın anlamı ile ilgili sorular sormazlardı (Geçtan, 2016). Eagleton'a göre 'boş zaman'ın fazla olması insanların kendilerine sürekli huzursuz edici sorular sormaları ile sonuçlanır. Yazar insan hayatını önemli şekilde değersizleştiren bir çağda yaşamamızın insanlarda anlamsızlık kaygısının ortaya çıkmasına neden olabileceğini ifade etmektedir. Hayatta anlam bulamayan insanların hayatı anlayamadıkları için değil, hayatta uğruna yaşayabilecekleri bir şey bulamadıkları için kaygılanırlar (Eagleton, 2017).

Frankl, bireyin hayatın anlamını bulma yolculuğunda tek sorumlu olan kişinin bireyin kendisi olduğunu söylemektedir. Birey ya bir eser ortaya koyarak ya bir şey deneyimleyerek ya da acıya karşı tavır geliştirerek hayatta anlam bulabilir. Bu üç farklı yoldan birincisine göre kişi başarıyı elde eder, ikincisine göre kişi doğru, güzel olan bir şeyi veya bir insanı sevip onu yaşar, üçüncüsüne göre ise birey acı çekerek anlam bulur. Nietzsche'nin de dediği gibi "Yaşamak için

bir nedeni olan bir kişi hemen hemen her nasıla dayanır.” Anlamsızlık ve varoluşsal boşluk depresyon ve intihar gibi durumların gerçekleşmesinde önemli etkenlerdendir. Her depresyon ve intiharın nedeni anlamsızlık olmasa da insan onu yaşamaya teşvik edebilecek bir şey bulursa kendi yaşamını bitirme arzusu ve dürtüsünün üstesinden gelebilir (Frankl, 2015). Frankl burada acıdan kaçmanın mümkün olmadığını ve kişi bir trajedi yaşadığı veya acı çektiği zamanlarda bile kendi potansiyelini gerçekleştirerek hayatta anlam bulabileceğini dile getirmektedir. Şöyle ki, bireyin acılarını yaşama şekli ile bu acıda olan anlamı farketme yeteneği, kişiye özgü bir şekilde değişebilmektedir. Toplama kampında yaşam motivasyonunu artıran en önemli gelişmelerden biri kitabını tekrardan yazmaya başlaması olmuştur. Çünkü Frankl’a göre hayattaki esas amacını ve hayatın anlamını bulmak yaşam motivasyonunu artıran en önemli etkenlerden biridir. Hayatın anlamının dışarıda ve keşfedilen bir şey olduğunu bilmek insanı rahatlatır. İnsanlar bu yüzden dinsel anlam kaynaklarına inanmayı tercih etmektedir (Yalom, 2001, s.662).

Anlamsızlık kaygısı madde kullanımı bozukluğu, kimlik bunalımı, depresyon gibi durumların semptomları olarak görüldüğü için bir çok düşünür tarafından klinik problem olarak değerlendirilmemektedir. Fakat Jung’a göre nevroz, ruhun anlamdan yoksun olduğu zaman acı çekmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda Benhamin Wolman da bireyin hayatta umut etmeye dair bir şey bulamamasının, amaç belirleyememesinin varoluşsal nevroza neden olabileceğini belirtmektedir (Yalom, 2001).

Varoluşsal kaygılar içerisinde anlamsızlık kaygısının tanımının daha zor belirlenmesi, anlam bulma sürecinin her bir bireye özgü olması ile ilgilidir. Zeminsizlik duygusu ve boşlukta kalma tehdidi ile anlam bulma arayışına dahil olan bireyin bir sonuca ulaşması çevresi ile uyum içinde olmasıyla ve kendinden bir parçayı aktarmasıyla mümkün olabilmektedir. Bu yüzden de bu süreç her bir birey için farklılık göstermektedir. Kierkegaard insanın anlamsızlıktan ve bunun getirdiği bunalımdan kurtulması için yaratana ve bu hayattan sonraki hayata inancının olması gerektiğini belirtmektedir (Kierkegaard, 2011). Anlam inanmayı içerir. İnançlarımız dünya ile aramızdaki bağları oluşturur. Bu bağlarda kopma olduğunda acı çekilir ve mutsuzluk yaşanır (Geçtan, 2016).

c. Özgürlük Kaygısı.

Varoluşsal açıdan özgürlük dışsal bir yapının yokluğu anlamına gelmektedir ve bu da bireylerin kendi davranışlarından sorumlu olduğunu göstermektedir. Bu durum zeminsizlik kaygısının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Birey zeminsizlik kaygısı yaşadığında diğer kaygı durumlarında olduğu gibi tepki vermekte yani rahatlamaya çalışmaktadır. Bu yüzden de, zeminsizlik kaygısı yaratabilecek durumlardan; karar verme, özerk hareket etmeden kaçınır. Yalom, sorumluluğun yaratmak anlamına geldiğini belirtmektedir. Bireyin kendi sorumluluğunun farkında olması ve onu üstlenmesi kararlarını, duygularını, acısını ve kendi özünü yarattığı anlamına gelmektedir (Yalom, 2001).

Yalom, sorumluluğun özgürlükle ilişkili olan önemli kavramlardan biri olduğunu ifade etmektedir; birey bütün karar ve davranışlarının sorumluluğunu alarak hayatına yön verenin kendisi olduğunu kabul ettiği takdirde özgürleşebilir. Sadece hayatın sorumluluğunun kendisinde olduğunu farkında olmak yeterli olmayıp bireyin eyleme geçmesi de önem arz etmektedir. İnsan feda ettikleri, yaşamadığı hayatı, gerçekleştiremediği potansiyelleri düşündüğü zaman kaygı yaşayabilmektedir (Yalom, 2001. 393-450). Fromm'a göre, bireylerin kendi benliklerinden vazgeçerek kendilerini otoriteye teslim etmesi ve milyonlarca insanın Hitler'in peşinden gitmesinin esas nedeni özgür yaşamının zorluğu yüzündendir. Bireyin kendi yaşamının sorumluluğunu üstlenmemesi başkalarını suçlamasıyla sonuçlanmaktadır. Başkalarını suçlamaktan vazgeçtiği zaman birey, kendi yaşamı için değişim yönünde adım atarak kendi yaşamının kontrolünü ele alabilecek güçte olduğuna inanmaktadır (Fromm, 2011).

May'e göre esas özgürlük tanımlaması bireyin kişisel gelişimine hükmedebilmesidir, insan benlik bilincine sahip olduğu oranda bağımsızlaşabilmektedir. Özgürlük bireyin kendini yaratma ve gerçekleştirme gücüdür. Birey ne kadar çok kısıtlanırsa bu duyguların yoğunluğu bir o kadar azalabilmektedir. İçinde olduğu duruma bağlı olarak da kısıtlanan birey nefret ve öfke gibi duygular yaşamaktadır (May, 2013). Suçluyu dışarda aramak, yaşamın kontrolünün bireyde değil dışarda olduğunu kabul etmek anlamına gelir. Yaşamın kontrolünü suçlananlara devretmek onlara daha çok bağımlı olmaya ve öfke duymaya neden olmaktadır. Fakat, değişim bütün deneyim ve sorumluluğun kabul edilmesi ile gerçekleşmektedir (May, 2015).

Özgürlük ve varoluş birbirile ilişkili kavramlar olmaktadır. Varoluşundan itibaren her şeyden sorumlu hale gelen birey, birden çok yaşantıyı seçme imkanına sahiptir. Fakat yapacağı seçimin sonucunda diğer seçeneklerin olanaksız hale gelmesi bireyde kaygıyı oluşturmaktadır (Iacovou ve Weixel-Dixon, 2015). Sartre'e göre sadece eylemlerinin ve bu eylemlerindeki hatalarının sorumluluğunu aldığı zaman bireyin özgür olması mümkündür. Kendi yaşamının sorumluluğundan kaçan birey özgürlüğünden de vazgeçmektedir. Özgürlüğünden vazgeçen birey ise kendisi olamadığı bir yaşam sürmektedir (Yalom, 2001).

Kendilerini yaşamayan bireyler varolmanın zorluğunu çekerler. Bazıları ise kendi özgürce seçim yaparak yaşamını sürdürmekten korkarlar. Bu durum 'yaşam korkusu' olarak adlandırılır. Çünkü farklı olmak aynı zamanda toplum tarafından reddedilme, onaylanmama ve sevgiyi yitirme olasılığının gerçekleşmesine neden olabilmektedir. Toplum tarafından belirlenen kalıplara göre yaşamını sürdüren ve bütün sorumluluğunu başkalarına yükleyen kişi, bireyselliğini kaybetme ihtimali karşısında kaygı yaşamaktadır. Bu, daha çok ölüm kaygısıyla ilgili olmaktadır (Geçtan, 1990). Temel ihtiyaçlardan biri olan aidiyetle ilişkili olan reddedilme, bağlı olma, sevilme kişinin psikolojik sağlıklarını etkileyen önemli faktörlerden biridir (Duru, 2007). Aidiyet ihtiyacının karşılanmaması kaygı, endişe, stress gibi duyguların ortaya çıkmasına da neden olabilmektedir. Bu açıdan baktığımızda bireyin varoluşsal sorunlarını çözmesi, anlayabilmesi ve kaygı durumunun azalması için aidiyet ihtiyacının karşılanması büyük önem arz etmektedir (Baumeister ve Tice., 1990).

d. Yalıtılmışlık Kaygısı.

İnsanlar, doğaları gereği sosyal varlıklardır ve sosyal ilişkileri sürdürmek, kendilerini tehlikelere karşı korumak için başka insanlarla işbirliği yapma ihtiyacı duyarlar. Diğer insanlarla bağlantı kurmadığı takdirde yaşamının zor olduğunu anlayan bireyde yalnızlık korkusu ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan baktığımızda kişinin kendi dışındaki insanlarla bağ kurması yalnızlıktan kaçınma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Sosyal ilişkilerden yoksun kalmak insanın kendini yalnız ve soyutlanmış hissetmesine neden olur ve bu durum bireyin zihinsel sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Fromm, 2011).

İzolasyon insanlarla birlikteken yalnız hissetmekten veya içsel bir yalnızlık hissinden farklı tanımlanmaktadır. İnsanın bir düzeyde diğer canlılardan, insanlardan ve dünyadan ayrı olduğunu bilmesi gerçeğiyle ilişkilidir. İnsan yakınlığa büyük bir ihtiyaç duysa da yakın ilişkilere yatırım yapsa da bazı deneyimleri tek başına yaşamak zorundadır. Herkes doğum ve ölümü tek başına deneyimlemektedir. Bu bilgi yakınlık oluşturma eğilimleri ve bir bütünün parçası olma arayışlarıyla gerçeklik arasında çatışmaya sebep olmaktadır (Koenigsberg, 2020, s.50). İlişki kurduğumuz bir çok insan olmasına rağmen yalıtım kaygısı yok olmaz ve insan varoluşta her zaman yalnızdır. Yakın

Varoluşsal yalıtım kişinin, başkaları ile bağ kurma ihtiyacının karşılanmasına engel olmaktadır. Birey diğer insanların içsel dünyalarında ne olup bittiğini tamamen bilemezler ve bu yüzden de insanın iç dünyası ile diğerleri arasında bir bağ bulunmamaktadır. Bu gerçeğe karşın kişi yalnız hissetmekten kaçınmak ve içsel deneyimlerini paylaşmak için başkaları ile bağ kurma ihtiyacı duyarlar. Kişinin yaşadığı bu çatışma yalıtılmışlık duygusunun ortaya çıkması ile sonuçlanabilmektedir (Van Bruggen, Vos, Westerhof, Bohlmeijer, Glas, 2014). Yaşanan bu belirsizlik ortadan kalkmaması insanı rahatsız etmektedir. Diğer taraftan başkaları ile bağlantı kurma kişi kendi merkeziliğinden çıkmak zorunda kalabilir. Bireyin kendi merkeziliğinden uzaklaşması ise kimliğin yitirilmesine neden olabilmektedir. May'e göre kişi, yalıtım kaygısını ortadan kaldırmak için başkalarıyla özdeşerek kendi varlığını parçalamaktadır (May, 2018). Kurulan yakın ilişkiler yalıtılmışlık kaygısını azaltabilir ama insanın ölümü yalnız bir şekilde gerçekleştiği için bireyin yalnızlıkla yüzleşmesi gereklidir (Yalom, 2001).

D. Bağlanma Stilleri ve Varoluşsal Kaygı Hakkında Yapılan Araştırmalar

Klasik analitik teoride kaygının doğuştan gelen iç güdülerle toplumsal düzenin beklentilerine uymak üzere hazzın ertelenmesinin gerekliliğinden kaynaklandığı belirtilmiştir. Freud'un ardından gelen kuramcılar süreç içinde klasik teoriden yola çıkarak insanı merkeze koyan ve dış çevresiyle ilişkisi içinde ele alan bir tutum benimsemişlerdir. Birey tanımını, kontrolü dışında gelişen yaşam olayları silsilesiyle şekillenen bir benlik anlayışından doğuştan gelen unsurların yanında kendi adına sorumluluk üstlenerek bütünsel bir yaklaşımla ele alınan tanıma doğru farklılaşmıştır (Koenigsberg, 2020, s.50). Harry Stuck Sullivan ile

başlayan ve kaygının tanımını ilk kez klasik teoriden farklı bir şekilde ortaya koyan insanı yaşam olayları ve sosyal çevresiyle ele almaya yönelik bağlam bir kırılma noktası yaratmıştır (Schneider ve Krug, 2015, s.15).

Tarihsel süreç içinde insanı merkeze koyan ve onu birey olarak kabul eden yaklaşımların yeni teorilerin gelişmesine, mevcutların yenilenmesine ön ayak olduğu görülüyor. Sullivan'ın da altını çizdiği gibi bakım verenle kurulan ilişki içinde şefkatle kaygının ve enerjinin dönüşümünü sağlamayı esas alan ilişki temelli bir tutum insanı anlama çabalarına hâkim olmaya başlamaktadır. Sullivan'ın kaygıyı ikiye ayırması, bir kısmının fizyolojik ihtiyaçlardan kaynaklandığını, bir kısmının ise ruhsal ihtiyaçlarla dış nesneye yönelmemiz ve o nesneyle kurduğumuz şefkatli ilişki sayesinde enerji dönüşümünü gerçekleştirerek dinginleşmemizle dengelenebildiğini söylemesi, kaygının da varoluş ile ilişkisine dair önemli nüveler barındırmaktadır (Van Deurzen, 2019, s.22).

E. Aile Aidiyeti ve Varoluşsal Kaygı Hakkında Yapılan Araştırmalar

Fromm'a (1941) göre bir insan, doğumundan sonra temel ihtiyaçlarının karşılanması için bir yetişkine ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaçlar ise kişiye bakım veren tarafından karşılanmaktadır. Kişinin fiziksel ve güvende olma ihtiyaçları karşılandığında kendisini ilk kez bir sisteme ait olduğunu hissetmeye başlar. İnsan davranışını etkileyen faktörleri fizyolojik ve varoluşsal ihtiyaçlar olarak ikiye ayıran Fromm, varoluşsal ihtiyaçlar içinde ele aldığı "köklülük ihtiyacı"nda kişinin yaşamı boyunca, aynı çocuklukta bakım verenlerine ait olması gibi başkaları ile de sürdürülebilir ve güvenli şekilde bağ kurma ihtiyacının olduğunu belirtmektedir (Fromm, 2011).

Aslantürk'ün (2017) "Tam Aileye ve Tek Ebebeynli Aileye Sahip Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyetlerinin Karşılaştırılması" başlıklı doktora tezinde tam ve tek ebeveyne sahip öğrencilerin aile aidiyetlerinin arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını incelemiştir. Örneklem olarak 383 tam aileye sahip, 383 tek ebeveyne sahip toplamla 766 üniversite öğrencisi ele alınan çalışmanın sonucunda tek ebeveyne sahip üniversite öğrencisinin, tam aileye sahip üniversite öğrencisine kıyasla aile aidiyeti duyguları anlamlı derece daha düşük bulunmuştur.

Saki'nin (2018) "Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti Düzeylerinin Spor ve Farkı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinin amacı Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin aile aidiyet düzeylerini spor ve farklı değişkenler açısından incelemektir. Çalışmanın örneklemini 534'ü spor yapan, 666'sı ise spor yapmayan toplam 1200 birey oluşturmuştur. Bu bireylerin 716'sı kadın, 484'ü ise erkektir. Araştırmada öğrencilerin aile aidiyetini belirlemek için Aile Aidiyeti Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, bireyin aile aidiyeti duygusu ile cinsiyet, sınıf, bölüm, aile yapısı, spor yapma amacı ve diğer değişkenler arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Araştırmalar, aile aidiyeti açısından kadın bireylerin erkek bireylere göre daha yüksek bir aile aidiyeti duygusuna sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, egzersizin amacına bağlı olarak zindelik için egzersiz yapan kişilerin, boş zaman için egzersiz yapanlara göre daha fazla aile aidiyeti duygusu gösterdiğini saptamıştır.

Başar'ın (2019) "Ergenlerin Aile Aidiyeti ve Ebeveyn İlişkileri ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinde amaç ergenlerin aileye aidiyet duygusu ve ebeveyn ilişkileri ile ahlaki olgunlukları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini 313'ü kız ve 237'si erkek olmak üzere toplam 560 ergen oluşturmaktadır. Araştırma "Aile Aidiyeti Ölçeği", "Ebeveyn Ergen İlişki Niteliği Ölçeği" ve "Ahlaki Olgunluk Ölçeği" kullanılarak ölçümlenmiştir. Araştırma sonunda ergenlerin aile aidiyetinin anne ve babaların öğrenimine, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermediği bulunmuştur. Araştırmada meslek lisesinde öğrenimine devam eden öğrencilerinin aile aidiyet düzeylerinin, diğer liselere devam eden ergenlere oranla daha düşük; okul başarısını orta ve zayıf olarak değerlendiren gençlerin aidiyet düzeylerinin, başarı durumlarını iyi ve çok iyi olarak algılayanlara göre daha düşük seviyede olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak, ergenler aile aidiyetleri, kendilik aidiyetleri ve ebeveynlerle olumlu ilişkiler arttıkça ahlaki olgunluk seviyeleri de artmıştır.

Babahanoğlu'nun (2020) "Madde Kullanımı Nedeniyle Deneyimli Serbestlik Tedbirine Tabi Tutulan Erkeklerde Damgalama ve Aile Aidiyeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı doktora tezinde madde kullanıcısı ve bağımlı bireylerin aile aidiyeti incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda madde

kullanıcısı ve bağımlı bireylerin aile aidiyeti; yaş, eğitim ve çalışılan meslek sektörüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Geniş aileye sahip bireylerin aile aidiyetleri daha yüksek bulunmuştur. Bunun yanında aylık kazanılan gelir durumuna göre aile aidiyeti anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre aylık geliri 2501 TL ve üstü olan madde kullanıcısı ve bağımlısı kişilerin, gelir durumu daha düşük olanlara göre aile aidiyeti düzeyleri daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aileden duygusal destek alma durumu değişkenine göre aile aidiyeti anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Sonuç olarak, ailelerinden duygusal destek alabilenlerin, alamayanlara göre daha yüksek bir aile aidiyeti duygusuna sahip oldukları görülmüştür.

Kiremitçi'nin (2020) "Lise Öğrencilerinde Aile Aidiyeti ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinde amaç lise öğrencilerinin aile aidiyeti ve şiddet eğilimi düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının ve aile aidiyeti ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Örnekleme Konya İli Seydişehir ilçesinde bulunana liselerde 11. Ve 12. Sınıflarda öğrenim gören 616'sı kadın 537'si erkek toplam 1153 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda okul türü, ailenin aylık geliri, kardeş sayısı, yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yer, aileyle zaman geçirme sıklığı, ikamet edilen yer, ebeveynlerin eğitim durumu, babanın çalışma durumu, ebeveynlerin tutumu, aile içerisinde şiddete maruz kalma durumu ve sıklığı, aile içinde şiddete tanık olma durumu ve sıklığı, okulda şiddete maruz kalma durumu ve sıklığı, kitle iletişim araçlarında şiddete tanık olma durumu ve sıklığı değişkenleri ile şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunurken; aile aidiyeti ile şiddet arasında düşük düzeyde, negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bunun yanında cinsiyet, yaş, TV ve internet kullanım sıklığı, kültürel veya sportif bir aktivite ile ilgilenme, anne çalışma durumu ve aile yapısı ile aile aidiyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; kardeş sayısı, ailenin aylık geliri, yaşamın çoğunluğunun geçtiği yer, aile ile zaman geçirme, anne ve baba eğitim durumu, baba çalışma durumu, aile tutumu ve aile içinde şiddete maruz kalma durumu ve sıklığı ile aile aidiyeti arasında anlamlı bir düzeyde ilişki saptanmıştır.

Görmüş'ün (2021) "Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Benlik Saygısı, Aile Aidiyeti ve Yaşadıkları Güçlükler Arasındaki İlişki" başlıklı yüksek lisans tezinde amaç lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile benlik saygısı, aile

aidiyeti ve yaşadıkları güçlükler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini İstanbul'un Pendik ilçesinde bulunan üç farklı lisede öğrenimlerine devam eden 344 öğrenci oluşturmuştur. "Araştırma İlişkiler Ölçeği", "Rosenberg Benlik Ölçeği", "Aile Aidiyeti Ölçeği" ile "Güçler ve Güçlükler Anketi" kullanılarak ölçümlenmiştir. Araştırma sonucunda aidiyet boyutunda, kardeş sayısı arttıkça aile aidiyetinin azaldığı, akranlarla yaşanan güçlüklerin arttığı; annenin eğitim düzeyi arttıkça aile aidiyeti ve duygusal konularda yaşanan güçlüklerin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bağlanma stilleri ile aile aidiyeti arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

F. Bağlanma Stilleri ve Aile Aidiyeti Hakkında Yapılan Araştırmalar

Yeter (2019) Üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeylerini aile aidiyetine göre yordayıp yordamadığını incelemek için 517 kişiyle yaptığı çalışmada öğrencilerin aile aidiyet puanı ile mutluluk puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulmuştur. Aynı zamanda kendilik aidiyeti ve mutlulukla aile aidiyeti arasında anlamlı pozitif ilişki bulunmuştur.

Yılmaz ve Büyükcebeci'nin (2019) 396 katılımcıyla aidiyet ve mental iyi oluş arasındaki ilişkide çocukluk dönemindeki mutluluk anılarının rolünü saptamak için yaptıkları çalışmada aidiyet ve mental iyi oluş arasında ve aidiyet ve çocukluk çağı huzur ve mutluluk anıları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Böylece araştırma, aidiyetin kaynağının huzurlu, sağlıklı ve mutlu bir çocukluk geçirmek olduğunu göstermiştir.

Daşbaşı ve arkadaşlarının (2017) duygu stili ve aile aidiyeti arasındaki ilişkiyi incelemek için 1748 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada önemli bulgulara varılmıştır. Araştırmada erkeklerin aile aidiyet düzeyi kadınlara göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur. Kırsal kesimde yaşayanların aile aidiyeti büyük şehirlerde yaşayanlara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şiddete maruz kalmayan katılımcıların aile aidiyeti düzeyi şiddete maruz kalan katılımcılardan anlamlı derecede yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların duygu stillerine göre aile aidiyeti düzeylerinin farklılaştığı görülmüş; problem çözümünde ilgisiz ve suçlayıcı yaklaşım sergileyen katılımcıların aidiyet puanları; akılcı, sakinleştirici ve uyumlu yaklaşım sergileyenlere göre daha düşük

çıkmiştir. Ebeveyn tutumları açısından bakıldığında demokratik, aşırı ilgili ve koruyucu ebeveynli katılımcıların aidiyeti otoriter ebeveyne sahip olanlardan daha yüksek bulunmuştur. En düşük aidiyet ise ilgisiz yaklaşım sergileyen ebeveyne sahip katılımcılarda görülmüştür.

Avşar'ın (2019) boşanmış ve boşanmamış ailelerde büyüyen 370 çocuk üzerinde yaptığı çalışmada psikolojik sağlamlık ve aile aidiyetini temel alarak karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Boşanmamış ailede yetişen çocukların aidiyet puanları boşanmış ailede yetişen çocuklara göre yüksek bulunmuştur.

Biter (2021) aile aidiyeti, bağlanma stilleri ve benlik saygısı düzeylerini ilişkisel olarak ortaya koymak için 440 kişi üzerinde yaptığı çalışmasında aile aidiyet düzeyi artarken benlik saygısı da artmaktadır. Aynı zamanda katılımcıların aile aidiyet düzeyleri arttıkça güvenli bağlanmaları da artmakta, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma düzeyleri düşmektedir. Kardeş sayısı arttıkça aile aidiyet düzeyi azalmaktadır.

III. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma modeli, veri toplama araçları, veri analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

A. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Türkiye'nin farklı illerinde ikamet eden üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem grubu için erişilebilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubuna gönüllü olarak 263 kadın ve 177 erkek olmak üzere toplamda 440 kişi katılım sağlamıştır. Katılımcılarla ilgili demografik sorular Tablo'da sunulmuştur.

Çizelge 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri İçin Sayı ve Yüzde Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	263	59,8
	Erkek	177	40,2
Yaş	18-21	340	77,3
	22-25	49	11,1
	26-30	51	11,6
Sınıf	1. Sınıf	172	39,1
	2. Sınıf	107	24,3
	3. Sınıf	72	16,4
	4. Sınıf	89	20,2
Aile	Çekirdek	309	70,2
	Geniş	95	21,6
	Parçalanmış	36	8,2
Toplam		440	100,0

Yapılan çalışmaya 263 kadın (%59,8) ve 177 erkek (%40,2) olmak üzere toplam 440 kişi katılmıştır. Katılımcıların 340'ı (%77,3) 18-21 yaş aralığında, 1249'u (%11,1) 22-25 yaş aralığında ve 51'i (%11,6) 26-30 yaş aralığındadır. Sınıf değişkeni için 1. sınıf öğrencisi 172 kişi (%39,1)ü 2. sınıf öğrencisi 107 kişi (%24,3), 3. sınıf öğrencisi 72 kişi (%16,4) ve 4. sınıf öğrencisi 89 kişi (%20,2) bulunmaktadır. Çekirdek ailede yaşayan 309 kişi (%70,2), geniş ailede yaşayan 95 kişi (%21,6) ve parçalanmış ailede yaşayan 36 kişi (%8,2) vardır.

B. Araştırma Modeli

Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve bağlanma stilleri ile varoluşsal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenen bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır.

1. Nicel Araştırma

Nicel yöntemin kullanılmasındaki temel amaç; bireylerin toplumsal davranışlarını gözlem, deney ve test yoluyla objektif bir şekilde ölçmek ve bunları sayısal veriler ile açıklamaktır (Kurt, 2013).

2. İlişkisel Tarama Modeli

İki veya daha fazla sayıdaki değişkenin birlikte değişim gösterip göstermediğini araştırmaya ve değişim olduğu takdirde bunun nasıl gerçekleştiğini belirlemeye çalışan araştırma yöntemi ilişkisel tarama yöntemidir (Karasar, 2015).

C. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacına yönelik gerekli olan demografik bilgiler almak amacıyla katılımcılara Kişisel Bilgi Formu uygulanacaktır. Bununla birlikte katılımcıların aile aidiyeti incelemek için Mavili, Kesen ve Daşbaş (2014) tarafından hazırlanan “Aile Aidiyeti Ölçeği”, bağlanma stillerini belirlemek için Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilen “İlişki Ölçekleri Anketi” ve varoluşsal kaygı düzeylerini ölçmek için Murat Yıkılmaz’ın (2016) geliştirdiği Varoluşsal Kaygı Ölçeği’i kullanılacaktır.

1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda öğrencilerin cinsiyetini, yaşını, sınıfını, aile yapısını belirlemeye yönelik 4 soruya yer verilmiştir.

2. Aile Aidiyeti Ölçeği

Aile aidiyeti düzeyinin belirlenmesi amacıyla Aliye Mavili, Nur Feyzal Kesen ve Serap Daşbaş (2014) tarafından Aile Aidiyeti Ölçeği (AAÖ) geliştirilmiştir. Beşli likert şeklinde oluşturulan ölçek 17 madde ve 2 altboyuttan

oluşmaktadır. 12 maddeden oluşan “Kendilik Aidiyeti” birinci alt boyut, 5 maddeden oluşan “Aile Aidiyeti” ise ikinci alt boyut olmaktadır. Ölçek için belirlenen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0,94 olarak hesaplanmıştır (Mavili, Kesen ve Daşbaş, 2014).

3. İlişki Ölçekleri Anketi

Nebi Sümer ve Derya Güngör (1999) tarafından Türkçe’ye uyarlanan İlişki Ölçekleri Anketi kişiler arası iletişim becerilerini belirlemek için hazırlanmıştır ve 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte bulunan maddeler dört bağlanma stilini yansıtmaktadır. Elde edilen puanlar sonucunda katılımcılar bağlanma stillerine göre gruplandırılmaktadır. Gruplandırma sürecinde her bir katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanmaktadır.

4. Varoluşsal Kaygı Ölçeği

Varoluşsal Kaygı Ölçeği (VKÖ), Murat Yıkılmaz tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Kişinin varoluşsal kaygılarını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek dört altboyuttan oluşmaktadır: ölüm kaygısı (5 madde), anlamsızlık kaygısı (10 madde), yalıtılmışlık kaygısı (5 madde) ve özgürlük kaygısı (5 madde)’dir. Toplamda 25 maddeden oluşan ölçekte toplam puan arttıkça, varoluşsal kaygı da artmaktadır. Ölçek için belirlenen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0,86 olarak hesaplanmıştır (Yıkılmaz, 2017).

D. Araştırmanın Varsayımları

1. Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin anketlere verdikleri cevapların, gerçek duygu, düşünce, tutum ve davranışlarının yansıttıkları varsayılmıştır.

2. Seçilen örneklem evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğu düşünülmüştür.

3. Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçlarının çalışmanın amacına uygun olduğu varsayılmıştır.

4. Kullanılan veri toplama araçlarının istatistiksel açıdan güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

E. Araştırmanın Sınırlıkları

1. Bu araştırma 2022-2023 Eğitim-Öğretim döneminde Türkiye sınırları içerisinde bulunan üniversitelerde, öğrenim görmekte olan öğrenciler ile sınırlı olacaktır.

2. Bireylere etik kurallar çerçevesinde (gönüllülük esasına dayanılarak) anket/ölçek formları uygulanacaktır.

3. Araştırma, kullanılan yöntem ve tekniklerle sınırlıdır.

4. Araştırmanın sonuçları veri toplam araçlarıyla sınırlıdır.

5. Konu, araştırmacının ulaşabildiği kaynaklardan elde ettiği veriler ile sınırlıdır.

6. Çalışmanın örneklem grubu üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. 06.02.2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş olan depremin meydana gelmesinin ardından yüksek öğrenimin hibrit eğitime dönüşmesi nedeniyle örneklem grubuna erişiminin kısıtlı olması durumu çalışmanın sınırlıklarındandır.

IV. BULGULAR

Bu bölümde araştırma hipotezlerini test etmek üzere gerçekleştirilen istatistiksel

analizlerin bulguları sunulmuştur.

Çizelge 2. Araştırma Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puanları için Betimleyici İstatistik Sonuçları

Ölçekler	Min	Max	\bar{x}	ss	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach Alfa (α)
Aile Aidiyeti Ölçeği	32	85	66.20	10.99	-0.77	0.21	0.903
Alt boyutlar							
Kendilik aidiyeti	22	60	48.74	8.40	-0,85	0.35	0.900
Aile aidiyeti	6	25	17.46	3.37	-0.49	0.55	0.609
İlişki Ölçekleri Anketi							
Alt boyutlar							
Güvenli bağlanma	5	33	20.45	4.55	-0.15	0.10	0.701
Güvensiz bağlanma	18	78	52.53	10,29	-0,24	0,62	0,655
Varoluşsal Kaygı Ölçeği	28	106	63.18	14.41	-0.24	-0.62	0.840
Alt boyutlar							
Anlamsızlık	10	50	23.59	7.97	0.31	-0.33	0.886
Ölüm kaygısı	5	25	11.75	4.65	0.42	-0.41	0.735
Yalıtılmışlık	5	25	14.71	4.59	0.05	-0.60	0.695
Özgürlük	5	25	13.13	4.49	0.19	-0.24	0.747

Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve alt boyut toplam puanları için en küçük, en büyük, ortalama ve standart sapma değerleri tabloda sunulmuştur. Ölçek ve alt boyut toplam puanlarına ait çarpıklık-basıklık değerlerinin $\pm 1,50$ aralığında olması veri setinin normal dağıldığını göstermektedir. Normal dağılım varsayımının karşılanması ardından parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Ayrıca hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları, ölçüm araçlarının güvenilir ölçüm araçları olduğunu göstermiştir.

1. Korelasyon Analizleri

Çizelge 3. Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

	Kendilik Aidiyeti	Aile Aidiyeti	Aile Aidiyeti Ölçeği	Güvenli Bağlanma	Güvensiz Bağlanma	Anlamsızlık	Ölüm Kaygısı	Yalıtılmışlık	Özgürlük
Kendilik Aidiyeti	1								
Aile Aidiyeti	.685**	1							
Aile Aidiyeti Ölçeği	.975**	.830**	1						
Güvenli Bağlanma	.137**	.121*	.142**	1					
Güvensiz Bağlanma	-.137**	-.195**	-.165**	-.014	1				
Anlamsızlık	-.228**	-.113*	-.209**	-.215**	.171**	1			
Ölüm Kaygısı	-.055	-.131**	-.083	-.161**	.056	.156**	1		
Yalıtılmışlık	-.258**	-.234**	-.269**	-.212**	.357**	.144**	.249**	1	
Özgürlük	-.102*	-.174**	-.131**	-.157**	.188**	.125**	.469**	.488**	1
Varoluşsal Kaygı Ölçeği	-.258**	-.233**	-.269**	-.287**	.096*	.688**	.634**	.631**	.687**

Yapılan korelasyon analizi sonucunda güvenli bağlanma puanı ile kendilik aidiyeti puanı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,137$; $p<0,01$). Güvenli bağlanma puanı ile aile aidiyeti puanı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,121$; $p<0,05$). Güvenli bağlanma puanı ile Aile Aidiyeti Ölçeği puanı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,142$; $p<0,01$).

Güvensiz bağlanma puanı ile kendilik aidiyeti puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,137$; $p<0,01$). Güvensiz bağlanma puanı ile aile aidiyeti puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,195$; $p<0,05$). Güvensiz bağlanma puanı ile Aile Aidiyeti Ölçeği puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,165$; $p<0,01$).

Kendilik aidiyeti puanı ile anlamsızlık puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,228$; $p<0,01$). Kendilik aidiyeti puanı ile yalıtılmışlık puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,258$; $p<0,01$). Kendilik aidiyeti puanı ile özgürlük puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,102$; $p<0,05$). Kendilik

aidiyeti puanı ile Varoluşsal Kaygı Ölçeği puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,258$; $p<0,01$).

Aile aidiyeti puanı ile anlamsızlık puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,113$; $p<0,05$). Aile aidiyeti puanı ile ölüm kaygısı puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,131$; $p<0,01$). Aile aidiyeti puanı ile yalıtılmışlık puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,234$; $p<0,01$). Aile aidiyeti puanı ile özgürlük puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,174$; $p<0,05$). Aile aidiyeti puanı ile Varoluşsal Kaygı Ölçeği puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,233$; $p<0,01$).

Aile Aidiyeti Ölçeği puanı ile anlamsızlık puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,209$; $p<0,01$). Aile Aidiyeti Ölçeği puanı ile yalıtılmışlık puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,269$; $p<0,01$). Aile Aidiyeti Ölçeği puanı ile özgürlük puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,131$; $p<0,01$). Aile Aidiyeti Ölçeği puanı ile Varoluşsal Kaygı Ölçeği puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,269$; $p<0,01$).

Güvenli bağlanma puanı ile anlamsızlık puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,215$; $p<0,01$). Güvenli bağlanma puanı ile ölüm kaygısı puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,161$; $p<0,01$). Güvenli bağlanma puanı ile yalıtılmışlık puanı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,212$; $p<0,01$). Güvenli bağlanma puanı ile özgürlük puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,157$; $p<0,01$). Güvenli bağlanma puanı ile varoluşsal kaygı puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,287$; $p<0,01$).

Güvensiz bağlanma puanı ile anlamsızlık puanı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,171$; $p<0,01$).

Güvensiz bağlanma puanı ile yalıtılmışlık puanı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,357$; $p<0,01$). Güvensiz bağlanma puanı ile özgürlük puanı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,188$; $p<0,01$). Güvensiz bağlanma puanı ile varoluşsal kaygı puanı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,096$; $p<0,01$).

2. Regresyon Analizleri

a. Aracılık Analizi

Çizelge 4. Güvenli Bağlanma ile Varoluşsal Kaygı Arasındaki İlişkide Aile Aidiyetinin Aracılık Rolünün İncelenmesi

Bağımlı değişken	Bağımsız değişkenler	B(b)	SH	Beta	t	p	Güven aralığı	
							Düşük	Yüksek
Aile aidiyeti	<i>Sabit (a)</i>	59.179	2.393		24.731	0.000	54.476	63.882
	Güvenli Bağlanma	0.343	0.114	0.142	3.005	0.003	0.119	0.568
$F_{(1,438)}=9,030$; $p=0,003$; $R^2=0,02$								
Varoluşsal kaygı	<i>Sabit (a)</i>	99.857	4.568		21.860	0.000	90.879	108.834
	Güvenli Bağlanma	-0.805	0.142	-0.254	-5.657	0.000	-1.085	-0.525
	Aile aidiyeti	-0.305	0.059	-0.233	-5.182	0.000	-0.421	-0.190
$F_{(2,437)}=34,287$; $p=0,000$; $R^2=0,14$								
Varoluşsal kaygı	<i>Sabit (a)</i>	81.788	3.037		26.934	0.000	75.820	87.756
	Güvenli Bağlanma	-0.910	0.145	-0.287	-6.277	0.000	-1.195	-0.625
$F_{(1,438)}=39,397$; $p=0,000$; $R^2=0,08$								

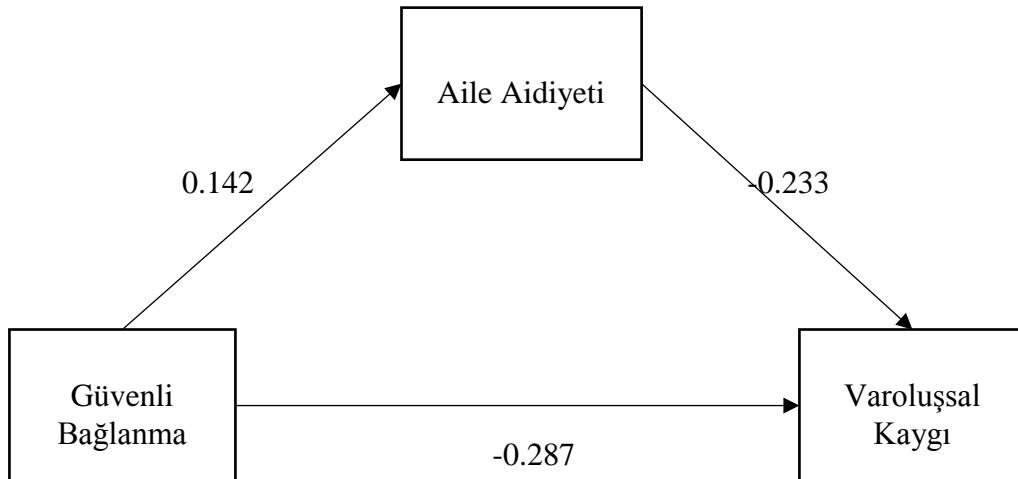
Güvenli bağlanma ile varoluşsal kaygı arasındaki ilişkide aile aidiyetinin aracılık rolünün incelenmesinde SPSS PROCESS (by Andrew Hayes) paket programı kullanılmıştır. Bu amaçla Hayes'in önerdiği taslaklar içinde yer alan model 4 tahmin edilmiştir. Güvenli bağlanma puanının aile aidiyeti puanını yordaması için kurulan model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F_{(1,438)}=9,030$; $p<0,01$). Güvenli bağlanma puanı aile aidiyeti puanını yordamada istatistiksel olarak anlamlı parametredir ($t_{(438)}=3,005$ $p<0,01$). Aile aidiyeti puanı varyansının %2'lik kısmı güvenli bağlanma puanı ile açıklanmaktadır. Güvenli bağlanma puanındaki 1 birimlik artış aile aidiyeti puanını 0,343 birim arttırmaktadır. Güvenli bağlanma ve aile aidiyeti toplam puanlarının varoluşsal kaygı toplam puanını yordaması için kurulan model istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(2,437)}=34,287$; $p<0,001$). Güvenli bağlanma puanı ($t_{(437)}=-5,567$; $p<0,001$) ve aile aidiyeti puanı ($t_{(437)}=-5,182$; $p<0,001$) varoluşsal kaygı puanını yordamada

istatistiksel olarak anlamlı parametrelerdir. Varoluşsal kaygı puanı varyansının %14'lik güvenli bağlanma ve aile aidiyeti puanı ile açıklanmaktadır. Güvenli bağlanma puanındaki 1 birimlik artış varoluşsal kaygı puanını 0,805 birim azaltırken aile aidiyeti toplam puanındaki 1 birimlik artış varoluşsal kaygı puanını 0,305 birim azaltmaktadır. Güvenli bağlanma puanının varoluşsal kaygı puanını yordaması için kurulan model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F_{(1,438)}=39,397$; $p<0,001$). Güvenli bağlanma puanı varoluşsal kaygı puanını yordamada istatistiksel olarak anlamlı parametredir ($t_{(438)}=-6,277$; $p<0,001$). Varoluşsal kaygı puanı varyansının %8'lik kısmı güvenli bağlanma puanı ile açıklanmaktadır. Güvenli bağlanma puanındaki 1 birimlik artış varoluşsal kaygı puanını 0,910 birim azaltmaktadır.

Çizelge 5. Güvenli Bağlanmanın Varoluşsal Kaygı Üzerindeki Dolaylı Etkilerin İncelenmesi

	Beta	SH	Güven aralığı	
			Düşük	Yüksek
Güvenli Bağlanma => Aile Aidiyeti=> Varoluşsal Kaygı	-0.033	0.014	-0.063	-0.009

Yapılan analizlerin sonucunda güvenli bağlanma ile varoluşsal kaygı arasındaki ilişkide aile aidiyetinin aracılık rolünün anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta= -0,033$, $SH = 0,014$, % 95 CI [-0,063 / -0,009]). Aracı değişkenin yer aldığı modelde bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni yordama gücündeki azalma kısmi aracı rolün olduğunu göstermektedir.

Şekil 1. Aracılık Analizlerinin Şekilsel Gösterimi

Çizelge 6. Güvensiz Bağlanma ile Varoluşsal Kaygı Arasındaki İlişkide Aile Aidiyetinin Aracılık Rolünün İncelenmesi

Bağımlı değişken	Bağımsız değişkenler	B(b)	SH	Beta	t	p	Güven aralığı	
							Düşük	Yüksek
Aile aidiyeti	<i>Sabit (a)</i>	75.430	2.694		28.003	0.000	70.136	80.724
	Güvensiz Bağlanma	-0.176	0.050	-0.165	-3.492	0.001	-0.275	-0.077
F _(1,438) =12.196; p=0.001; R ² =0.03								
Varoluşsal kaygı	<i>Sabit (a)</i>	81.901	5.760		14.219	0.000	70.580	93.222
	Güvensiz Bağlanma	0.074	0.065	0.053	1.130	0.259	-0.055	0.202
F _(2,437) =14.724; p=0.000; R ² =0.07								
Varoluşsal kaygı	Aile aidiyeti	-0.341	0.061	-0.260	-5.580	0.000	-4.462	-0.221
	<i>Sabit (a)</i>	56.155	3.565		15.752	0.000	49.148	63.162
	Güvensiz Bağlanma	0.134	0.067	0.096	2.008	0.045	0.003	0.265
F _(1,438) =4.034; p=0.045; R ² =0.01								

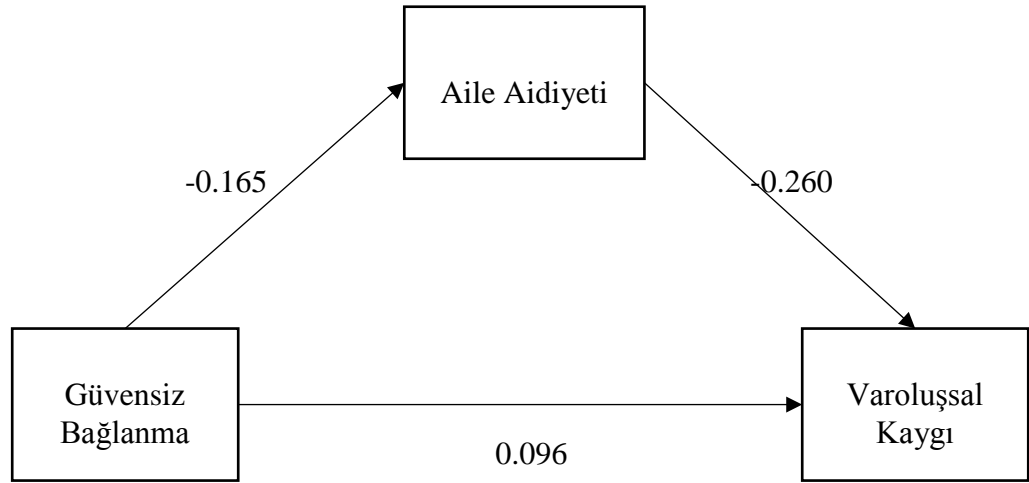
Güvensiz bağlanma ile varoluşsal kaygı arasındaki ilişkide aile aidiyetinin aracılık rolünün incelenmesinde SPSS PROCESS (by Andrew Hayes) paket programı kullanılmıştır. Bu amaçla Hayes'in önerdiği taslaklar içinde yer alan model 4 tahmin edilmiştir. Güvensiz bağlanma puanının aile aidiyeti puanını yordaması için kurulan model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F_(1,438)=12,196; p<0,01). Güvensiz bağlanma puanı aile aidiyeti puanını yordamada istatistiksel olarak anlamlı parametredir (t₍₄₃₈₎=-3,492; p<0,01). Aile aidiyeti puanı varyansının %3'lük kısmı güvensiz bağlanma puanı ile açıklanmaktadır. Güvensiz bağlanma puanındaki 1 birimlik artış aile aidiyeti puanını 0,176 birim azaltmaktadır. Güvensiz bağlanma ve aile aidiyeti toplam puanlarının varoluşsal kaygı toplam puanını yordaması için kurulan model istatistiksel olarak anlamlıdır (F_(2,437)=14,724; p<0,001). Güvensiz bağlanma puanı (t₍₄₃₇₎=1,130; p>0,05) varoluşsal kaygı puanını yordamada anlamlı bir parametre değilken aile aidiyeti puanı (t₍₄₃₇₎=-5,580; p<0,001) varoluşsal kaygı puanını yordamada istatistiksel olarak anlamlı parametredir. Varoluşsal kaygı puanı varyansının %7'lik güvensiz bağlanma ve aile aidiyeti puanı ile açıklanmaktadır. Güvensiz bağlanma puanındaki 1 birimlik artış varoluşsal kaygı puanını 0,074 birim arttırırken aile aidiyeti toplam puanındaki 1 birimlik artış varoluşsal kaygı puanını 0,341 birim azaltmaktadır. Güvensiz bağlanma puanının varoluşsal kaygı puanını yordaması için kurulan model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F_(1,438)=4,034; p<0,05). Güvensiz bağlanma puanı varoluşsal kaygı puanını yordamada istatistiksel olarak anlamlı parametredir (t₍₄₃₈₎=2,008; p<0,05). Varoluşsal kaygı puanı varyansının %1'lik kısmı güvensiz bağlanma puanı ile

açıklanmaktadır. Güvensiz bağlanma puanındaki 1 birimlik artış varoluşsal kaygı puanını 0,134 birim arttırmaktadır.

Çizelge 7. Güvensiz Bağlanmanın Varoluşsal Kaygı Üzerindeki Dolaylı Etkilerin İncelenmesi

	Beta	SH	Güven aralığı	
			Düşük	Yüksek
Güvensiz Bağlanma => Aile Aidiyeti=> Varoluşsal Kaygı	0.043	0.014	0.017	0.073

Yapılan analizlerin sonucunda güvensiz bağlanma ile varoluşsal kaygı arasındaki ilişkide aile aidiyetinin aracılık rolünün anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta= 0,043$, SH = 0,014, % 95 CI [0,017 / 0,073]). Aracı değişkenin yer aldığı modelde bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni yordama gücünün anlamlılığını kaybetmesi tam aracı rolün olduğunu göstermektedir.

Şekil 2. Aracılık Analizlerinin Şekilsel Gösterimi

3. Fark testlerine ilişkin bulgular

Çizelge 8. Cinsiyete Göre Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	$t_{(438)}$	p	
Aile Aidiyeti Ölçeği	Kadın	263	66.23	11.46	0.071	0.944	
	Erkek	177	66.15	10.28			
Alt boyutlar	Kendilik aidiyeti	Kadın	263	48.90	8.76	0.494	0.622
		Erkek	177	48.50	7.86		
	Aile aidiyeti	Kadın	263	17.33	3.50	-1.002	0.317
		Erkek	177	17.66	3.18		
İlişki Ölçekleri Anketi							
Alt boyutlar	Güvenli bağlanma	Kadın	263	20.23	4.82	-1.239	0.216
		Erkek	177	20.78	4.11		
	Güvensiz bağlanma	Kadın	263	53.51	10.25	2.445	0.015
		Erkek	177	51.07	10.20		
Varoluşsal Kaygı Ölçeği	Kadın	263	62.07	14.65	-1.982	0.048	
	Erkek	177	64.84	13.93			
Alt boyutlar	Anlamsızlık	Kadın	263	22.88	7.91	-2.279	0.023
		Erkek	177	24.64	7.96		
	Ölüm kaygısı	Kadın	263	11.52	4.76	-1.265	0.207
		Erkek	177	12.10	4.47		
	Yalıtılmışlık	Kadın	263	14.58	4.61	-0.717	0.474
		Erkek	177	14.90	4.57		
Özgürlük	Kadın	263	13.08	4.63	-0.274	0.784	

Yapılan Bağımsız Örnek *t*-Testi sonucunda, kadın ve erkek katılımcıların güvensiz bağlanma ($t_{(438)}=2,445$; $p<0,05$), anlamsızlık ($t_{(438)}=-2,279$; $p<0,05$), varoluşsal kaygı ($t_{(438)}=-1,982$; $p<0,05$) toplam puan ortalamaları için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tablo geneli incelendiğinde, erkek katılımcıların anlamsızlık ve varoluşsal kaygı puan ortalamaları kadın katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek bulunurken kadın katılımcıların güvensiz bağlanma puan ortalamaları erkek katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Çizelge 9. Yaşa Göre Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Ölçek	Yaş	n	\bar{x}	ss	$F_{(2,437)}$	p		
Aile Aidiyeti Ölçeği	18-21 yaş	340	66.34	11.05	0.161	0.851		
	22-25 yaş	49	65.43	10.72				
	26-30 yaş	51	65.96	11.00				
	Alt boyutlar	Kendilik aidiyeti	18-21 yaş	340	48.83	0.161	0.851	
			22-25 yaş	49	48.10			7.65
			26-30 yaş	51	48.73			8.77
		Aile aidiyeti	18-21 yaş	340	17.51	0.191	0.826	
			22-25 yaş	49	17.33			3.70
			26-30 yaş	51	17.24			2.99
İlişki Ölçekleri Anketi	Güvenli bağlanma	18-21 yaş	340	20.18	3.215	0.041		
		22-25 yaş	49	20.92			4.68	
		26-30 yaş	51	21.82			4.45	
	Alt boyutlar	Güvensiz bağlanma	18-21 yaş	340	52.99	2.922	0.055	
			22-25 yaş	49	52.71			8.19
			26-30 yaş	51	49.27			9.98
	Varoluşsal Kaygı Ölçeği	Anlamsızlık	18-21 yaş	340	63.63	0.731	0.482	
			22-25 yaş	49	61.59			14.01
			26-30 yaş	51	61.71			14.87
Alt boyutlar		Ölüm kaygısı	18-21 yaş	340	11.79	0.050	0.952	
			22-25 yaş	49	11.57			4.10
			26-30 yaş	51	11.71			4.80
		Yalıtılmışlık	18-21 yaş	340	15.06	5.133	0.006	
			22-25 yaş	49	14.04			4.71
			26-30 yaş	51	13.00			5.11
Özgürlük	18-21 yaş	340	13.26	0.770	0.463			
	22-25 yaş	49	13.00			4.20		
	26-30 yaş	51	12.43			4.50		

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda, yaşa göre katılımcıların güvenli bağlanma ($F_{(2,437)}=3,215$; $p<0,05$) ve yalıtılmışlık ($F_{(2,437)}=5,133$; $p<0,01$) toplam puan ortalamaları için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının belirlenmesi için yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizine göre 26-30 yaş ile 18-21 yaş katılımcıların puan ortalamaları kendi aralarında anlamlı farklılaşmaktadır. Tablo geneli incelendiğinde, 18-21 yaş katılımcıların yalıtılmışlık toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksekken 26-30 yaş katılımcıların yalıtılmışlık toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en düşüktür. Bunun yanında 21 yaş katılımcıların güvenli bağlanma toplam puan ortalamaları

anlamli şekilde en dusekken 26-30 yas katilimcilarin guvenli baglanma toplam puan ortalamalari anlamli şekilde en yuksektir.

Çizelge 10. Sınıfa Göre Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Ölçek	Sınıf	n	\bar{x}	ss	$F_{(3,436)}$	p
Aile Aidiyeti Ölçeği	1. sınıf	172	66.08	10.72	0.049	0.986
	2. sınıf	107	66.04	12.01		
	3. sınıf	72	66.60	9.95		
	4. sınıf	89	66.30	11.21		
Alt boyutlar Kendilik aidiyeti	1. sınıf	172	48.70	7.99	0.086	0.968
	2. sınıf	107	48.50	9.26		
	3. sınıf	72	49.14	8.28		
	4. sınıf	89	48.79	8.33		
Alt boyutlar Aile aidiyeti	1. sınıf	172	17.38	3.45	0.063	0.979
	2. sınıf	107	17.54	3.61		
	3. sınıf	72	17.46	2.53		
	4. sınıf	89	17.52	3.56		
İlişki Ölçekleri Anketi Güvenli bağlanma	1. sınıf	172	19.93	4.47	1.545	0.202
	2. sınıf	107	20.53	4.29		
	3. sınıf	72	20.72	4.88		
	4. sınıf	89	21.15	4.70		
Alt boyutlar Güvensiz bağlanma	1. sınıf	172	52.73	9.77	1.161	0.324
	2. sınıf	107	53.53	11.44		
	3. sınıf	72	52.64	10.73		
	4. sınıf	89	50.84	9.38		
Varoluşsal Kaygı Ölçeği	1. sınıf	172	63.63	14.49	0.399	0.754
	2. sınıf	107	63.93	14.48		
	3. sınıf	72	62,29	13.80		
	4. sınıf	89	62.13	14.80		
Alt boyutlar Anlamsızlık	1. sınıf	172	23.27	7.75	0.557	0.644
	2. sınıf	107	23.79	8.80		
	3. sınıf	72	23.01	8.07		
	4. sınıf	89	24.42	7.27		
Alt boyutlar Ölüm kaygısı	1. sınıf	172	11.53	4.70	0.455	0.714
	2. sınıf	107	11.78	4.27		
	3. sınıf	72	12.29	4.86		
	4. sınıf	89	11.73	4.86		
Alt boyutlar Yalıtılmışlık	1. sınıf	172	15.33	4.36	3.822	0.010
	2. sınıf	107	14.81	4.75		
	3. sınıf	72	14.78	4.39		
	4. sınıf	89	13.33	4.77		
Alt boyutlar Özgürlük	1. sınıf	172	13.50	4.68	2.049	0.106
	2. sınıf	107	13.55	4.51		
	3. sınıf	72	12.21	4.26		
	4. sınıf	89	12.66	4.17		

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda, sınıfa göre katılımcıların yalıtılmışlık ($F_{(3,436)}=3,822$; $p<0,001$) toplam puan ortalamaları için istatistiksel olarak anlamli bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının belirlenmesi için yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizine göre temel farklılığın 4. sınıf katılımcılardan kaynaklandığı

görülmüştür. Tablo geneli incelendiğinde, 1. sınıf öğrencisi katılımcıların yalıtılmışlık toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksekken 4. sınıf öğrencisi katılımcıların yalıtılmışlık toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en düşüktür.

Çizelge 11. Aile Tipine Göre Katılımcıların Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Ölçek	Aile	n	\bar{x}	ss	$F_{(2,437)}$	p		
Aile Aidiyeti Ölçeği	Çekirdek	309	66.71	10.61	3.433	0.033		
	Geniş	95	66.25	11.28				
	Parçalanmış	36	61.67	12.59				
Alt boyutlar	Kendilik aidiyeti	Çekirdek	309	49.18	7.96	4.804	0.009	
		Geniş	95	48.85				8.81
		Parçalanmış	36	44.64				10.07
	Aile aidiyeti	Çekirdek	309	17.53	3.40	0.372	0.690	
		Geniş	95	17.40				3.25
		Parçalanmış	36	17.03				3.49
İlişki Ölçekleri Anketi	Güvenli bağlanma	Çekirdek	309	20.60	4.74	0.753	0.471	
		Geniş	95	20.28				3.68
		Parçalanmış	36	19.67				5.00
	Güvensiz bağlanma	Çekirdek	309	52.48	10.52	0.715	0.490	
		Geniş	95	53.31				9.47
		Parçalanmış	36	50.92				10.45
Varoluşsal Kaygı Ölçeği	Çekirdek	309	62.62	14.85	0.853	0.427		
	Geniş	95	64.78				12.88	
	Parçalanmış	36	63.81				14.44	
Alt boyutlar	Anlamsızlık	Çekirdek	309	23.15	7.82	1.610	0.201	
		Geniş	95	24.63				7.92
		Parçalanmış	36	24.64				9.13
	Ölüm kaygısı	Çekirdek	309	11.79	4.76	0.206	0.814	
		Geniş	95	11.81				4.31
		Parçalanmış	36	11.28				4.62
	Yalıtılmışlık	Çekirdek	309	14.54	4.52	1.367	0.256	
		Geniş	95	14.81				4.58
		Parçalanmış	36	15.86				5.17
	Özgürlük	Çekirdek	309	13.14	4.62	1.458	0.234	
		Geniş	95	13.53				3.96
		Parçalanmış	36	12.03				4.64

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda, aile tipine göre katılımcıların kendilik aidiyeti ($F_{(2,437)}=4,804$; $p<0,01$) ve Aile Aidiyeti Ölçeği ($F_{(2,437)}=3,433$; $p<0,05$) toplam puan ortalamaları için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının belirlenmesi için yapılan LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma analizine göre temel farklılığın parçalanmış ailede yaşayan katılımcılardan kaynaklandığı görülmüştür.

Tablo geneli incelendiğinde, çekirdek ailede yaşayan katılımcıların kendilik aidiyeti ve Aile Aidiyeti Ölçeği toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en yüksekken parçalanmış ailede yaşayan katılımcıların kendilik aidiyeti ve Aile Aidiyeti Ölçeği toplam puan ortalamaları anlamlı şekilde en düşüktür.

V.TARTIŞMA

Doğduğu ilk andan itibaren hayatta kalmak için anne veya bakım veren kişiye ihtiyaç duyan birey, yetişkinlik döneminde kendi kendine var olabilme yetisini kazanmaktadır. Fakat yine de kişinin bir sistemde var olduğunu, diğerleriyle ve varoluşumuzla ilişki içinde olabildiğimiz sürece “sağlıklı” olduğumuzu söylemek mümkün olabilir (Kernberg, 1984). Mavili ve arkadaşlarına (2014: s.32) göre işlevsel aileye ailedeki bireylerin birbirinin düşüncesine değer vermesi, dayanışma ve aidiyet ihtiyacının yeterince karşılanması gibi özellikler aittir ve bu ortam aile bireylerinin hepsini olumlu yönde etkilediğinden daha az olumsuz davranışlar sergileyecekleri düşünülmektedir. Bu açıdan baktığımızda çocukluk dönemimizde gelişen bağlanma stilinin yetişkinlik döneminde kurduğumuz ilişkilerin kaynağını oluşturduğunu ve Sullivan’ın da belirttiği gibi şefkat gösterilmeyen bebeklerde kaygı halinin yaşanması ve bu kaygının dengelenmesinin çok zor olması durumunu göz önünde bulundurarak varoluşsal kaygının bağlanma stilleri ve aile aidiyeti ile arasında bir ilişkinin olması beklenilebilir. Aynı zamanda hangi bağlanma stilinin yaşamla başa çıkma, sorumluluk alma gibi beceriklerimizi nasıl etkilediği önem arz etmektedir (Gelder, Andreasen, Lopez-Ibor ve Geddes, 2012).

Varoluşsal kaygılarımız olan anlamsızlık, ölüm, yalıtılmışlık ve özgürlük kaygıları hayatımızın gerçekleridir ve onlardan kaçmamız mümkün değildir. Birey kontrolü dışında olan bu gerçekler karşısında kaygılanmaktan kaçındığı zaman onları inkar etmeyi seçebilir veya kendi yaşamının ve davranışlarının sorumluluğunu başkalarına yükleyebilir. Kriz yaşandığı zaman ortaya çıkan gelişmeyi depremde meydana gelen derin çatlaklara benzeten Jacobson’a (2006) göre bu çatlaklar kişinin derinlerde olan önemli şeyleri fark etmesine yardımcı olmaktadır. Bu kriz durumu kişi için hayatının dönüm noktası olmakla varoluşsal özellik kazanmaktadır. Bireyin hayatı gerçekten yaşaması için bu gerçeklerle, kaygılarla ve acılarla yüzleşmesi gerekmektedir.

A. Aile Aidiyetine İlişkin Bulguların Tartışması

Temel insani ihtiyaçlardan olan aidiyet kişinin hayatında son derece önemli bir yere sahiptir. İhtiyaçların tanımlanması ve sınıflandırılmasına yönelik araştırmalar incelenecek olursa aidiyetin bir ihtiyaç olarak ele alındığı ve bunun kişinin hayatındaki yerine yoğunlaşan çok sayıda farklı yaklaşım olduğu görülmektedir (Rogers, 1951; Burger, 2016). Bu yaklaşımlarda aile aidiyetinin önemine vurgu yapılmıştır. Yine yapılan çalışmalarda aile aidiyetinin kişinin şimdiki ve gelecekteki yaşamına yön verdiği de belirtilmiştir. Aile aidiyetinin olmayışı ya da az oluşu kişinin kendisi ve toplum ile olan bağlarını zayıflatıp yabancılaşmaya yol açabilmektedir. Bu bağlamda aidiyet ve ruh sağlığı arasında pozitif yönde ilişki olduğu söylenebilir (Cockshaw ve ark., 2014; Mueller ve Heines, 2012).

Çalışmamız sonucunda üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ölçeği altboyutlarından kendilik aidiyeti altboyutundan 66.20 ± 10.99 , aile aidiyeti altboyutundan 48.74 ± 8.40 puan elde ettikleri görülmüştür. Bu da kendilik aidiyetinin aile aidiyetine göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Düner (2022) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin kendilik aidiyeti altboyutundan elde ettikleri ortalama puanı aile aidiyeti altboyutundan elde ettikleri ortalama puandan daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Benzer şekilde Aslantürk ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmada da üniversite öğrencilerinin kendilik aidiyetlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bozarlan (2019) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde kendilik aidiyetinin aile aidiyetine göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir.

Çalışmamızdan elde edilen verilerin analizi neticesinde kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ölçeği altboyutlarından benzer ortalama puanlar elde ettikleri, dolayısıyla aile aidiyeti ve kendilik aidiyeti düzeylerinin birbirine yakın olduğu ve cinsiyete göre aile aidiyeti düzeylerindeki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Çalışmamızdan elde edilen sonuçla paralellik arz edecek şekilde Hallers-Haalboom ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan çalışmada cinsiyetin aile aidiyeti üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı bildirilmiştir. Tunç (2019) tarafından yapılan çalışmada da yine benzer şekilde cinsiyete göre aile aidiyeti düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı

bildirilmiştir. Çalışmamızdan farklı olarak Saki (2018) tarafından yapılan çalışmada kadınların aile aidiyetinin erkeklere kıyasla anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Akyüz (2021) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir başka çalışmada da aile aidiyetinin cinsiyet ile ilişkili olduğu bildirilmiştir. Kırac ve arkadaşları (2021) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen diğer bir çalışmada da kadın üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti düzeylerinin erkek üniversite öğrencilerine kıyasla anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir. Karip ve arkadaşları (2020) tarafından genç yetişkinler üzerinde yapılan bir başka çalışmada da yine benzer şekilde kadınlarda aile aidiyetinin erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çalışmamız sonucunda yaş gruplarına göre aile aidiyeti düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Tunç (2019) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde üniversite öğrencilerinin yaşlarına bağlı olarak aile aidiyeti düzeylerinin değişmediği bildirilmiştir. Kin ve Boyd (2016) tarafından adölesanlar üzerinde gerçekleştirilen çalışmada yaş değişkeninin aile aidiyetini etkileyen faktörlerden olduğu, yaştaki artışa bağlı olarak aile aidiyetinin arttığı bildirilmiştir. Leake (2007) Üvey anne\babası olan ergenler için aile aidiyeti ile ilişkili kişisel, ailesel ve sistemik faktörleri belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada yaş faktörünün aile aidiyetiyle ilişki olduğunu, yaşça büyük olanlarda aile aidiyetinin daha düşük olduğunu bildirmiştir.

Çalışmamız sonucunda üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti düzeylerinin sınıf değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Korkut ve Gençtürk (2020) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin sınıflarına göre aile aidiyeti düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaşmadığı bildirilmiştir. Yeter (2019) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde sınıf değişkenine göre üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve kendilik aidiyetlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Çalışmamızdan elde edilen sonuçların aksine, Bener (2013) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada sınıf arttıkça öğrencilerin aile aidiyeti düzeyinin azaldığı sonucuna varılmıştır. Bireyin üniversite döneminde yeni bir ortama dahil olması beraberinde fikir, düşünce ve davranışlarında değişiklikler de getirir. Bu da zaman bireyin ailesi ile arasında kopukluk oluşmasına neden olabilmektedir.

Bir insan yaşamı boyunca aile, okul, sınıf, memleket, ülke, yerel topluluk, meslek veya iş yeri gibi birçok farklı kişiye veya bir şeye ait olma duygusu hissedebilir. Ancak tüm bunlar arasında aile, bireyin içine doğduğu ve belirli bir yaşa kadar kişilerarası ilişkileri geliştirdiği ilk sosyal kurum olması nedeniyle farklıdır. Ayrıca aile ile ilgili birçok değişken aileye aidiyet duygusunu doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Aile yapısı da bu önemli değişkenlerden biridir (King ve ark., 2018). Dünya genelinde aile yapısındaki değişim ve dönüşüme bakıldığında, boşanma oranlarındaki artış, evlilik dışı doğan çocuk oranlarındaki artış, birçok ülkede eşcinsel evliliklerin yasallaşması gibi birçok farklı neden ve dinamik görülmektedir. Ailenin sadece “biyolojik anne, baba ve çocuk”tan oluşan klasik aile olarak kabul edilemeyecek kadar çok çeşitli ve dinamik bir yapıya dönüştüğünü söyleyebiliriz (Giddens 2005; Amato 2010; Steel ve ark. 2012). Bu farklı aile yapılarının aile aidiyeti üzerindeki etkisi literatürde önemli bir araştırma konusu olarak kabul edilmektedir. Tek ebeveynli ailelerin yaygınlığına bakıldığında, bu aile yapısının son birkaç on yılda giderek yaygınlaşan bir yapı haline geldiği görülmektedir (Fields ve Casper 2001; Amato 2010). Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD 2011) verilerine göre Japonya'da çocukların %12,3'ü, Fransa'da %13,5, Avusturya'da %14,3, Almanya'da %15, İngiltere'de %21,5, Yeni Zelanda'da %23,7 ve Amerika Birleşik Devletleri'nde %25,8'i bekar bir ebeveynle yaşıyordu. Ayrıca OECD ülkeleri için 2025–2030 projeksiyonları, bu ülkelerin tek ebeveynli aile oranlarında artış eğilimi göstereceğini öngörüyor. (OECD 2011). Türkiye'deki durum, OECD tarafından bildirilen ülkelere daha az olmakla birlikte benzerdir. Türkiye'de tek ebeveynli aile oranı 2006'da %7,2 iken bu oran 2018'de %8,9'a yükseldi (Türkiye İstatistik Kurumu 2019). Türkiye'de tek ebeveynli aile oranları genel olarak diğer OECD ülkelerine göre düşük olsa da, geleneksel aile yapısının yaygın olduğu bir kültüre sahip olan Türkiye'de bu sayılarda artış olması dikkat çekicidir. Çalışmamız sonucunda çekirdek aile ve geniş ailede yaşayan üniversite öğrencilerinin genel olarak aile aidiyeti düzeylerinin parçalanmış ailede yaşayan üniversite öğrencilerine kıyasla anlamlı şekilde yüksek olduğu görüldü. Çalışmamızda aynı zamanda çekirdek ve geniş ailede yaşayan üniversite öğrencilerinin kendilik aidiyeti düzeyinin parçalanmış ailede yaşayan üniversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edildi. Aslantürk ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmada çekirdek ailede yaşayan üniversite

öğrencilerinin aile aidiyeti düzeylerinin geniş ailede yaşayanlara göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Benzer şekilde Saki (2018) tarafından yapılan çalışmada da çekirdek ailelerde büyüyen bireylerde aile aidiyetinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Açıknel Gülel ve Daşbaş (2019) da yapmış oldukları çalışmada çekirdek aile yapısına sahip bireylerde aile aidiyetinin geniş ailelerde büyüyen bireylere kıyasla anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Ebeveynlerin birlikte olmama durumu çocukların olumlu bir ilişkiden, kaliteli bir iletişimden, paylaşma ve dayanışma becerisinden mahrum kalmasına sebep olmaktadır. Böylelikle ebeveynlerin boşanması, ayrılması ya da anne babadan birinin vefatı gibi sebeplerle parçalanmış veya aile içi ilişkilerin sağlıklı olduğu bir aileye sahip olmak bireylerin eğitim ve sosyallik sürecini olumsuz etkiler (Şentürk, 2012). Avşar (2019), yaptığı çalışmada anne ve babası boşanmış çocukların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti, genel aile aidiyeti algıları ve psikolojik sağlamlıklarının ebeveynleri birlikte olan çocuklara göre daha düşük olduğunu belirtmiştir. Çalışmamızdan elde edilen sonuçlar ve literatür dikkate alındığında çekirdek ailedeki ebeveynlerin geniş ve parçalanmış ailelerdeki ebeveynlere göre çocuklarına odaklanma imkanını daha fazla buldukları, ebeveynliğe ilişkin deneyimlerinin bir önceki kuşağın deneyimleriyle karşılaştırılmaması gibi imkanlara sahip olabilmektedir. Bu durum çocukları ile çok daha fazla zaman geçirebilen, ilgisini, dikkatini çocuğu ve eşine yoğunlaştırabilen ebeveynlerin aidiyet duygusunun gelişmesi bakımından çok daha uygun bir ortam sağlayan ebeveynler anlamına gelmektedir. Aynı zamanda genel itibariyle değerlendirilecek olursa modernleşmeyle beraber geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına doğru bir geçiş olduğu görülmektedir. Günümüzde bilhassa kentlerde yaşayan ailelerin çoğunlukla çekirdek aile yapısında olduğu görülmektedir. Genel itibariyle aile denildiğinde akla ilk gelen tanım çekirdek aile yapısına uygun şekilde anne, baba ve çocuklardan oluşan toplumun en küçük birimidir. Günümüzde kabul görmüş olan ve onaylanan aile yapısının aile aidiyetini kuvvetlendirdiği söylenebilir. Bunun yanı sıra geleneksel geniş aile yapısında ebeveynlerin aile büyüklerine karşı sorumlulukları, ev içi düzenin tesisi ve aile sisteminin yanı sıra aile bireylerinin sayısının artması ile beraber aile alt sistemlerinin sayıca fazla olması ve aile yapısının da daha karmaşık hale gelmesi gibi durumların aile aidiyeti üzerinde etkili olabileceği söylenebilir. Ebeveynleriyle beraber yaşayan parçalanmamış aile yapısına sahip ailelerde

büyüyen çocukların aile aidiyetlerinin tek ebeveynli, üvey aile vb aile yapılarındaki bireylere göre çok daha yüksek olduğu yapılan çalışmalar ile ortaya konmuştur (Aslantürk ve Mavili, 2020; Brown ve Manning, 2009; Hardway ve Fuligni, 2006; King ve ark., 2018).

B. İlişki Ölçekleri Anketinden Elde Edilen Bulguların Tartışması

Bowlby'ye (1973) göre çocuklar anneleriyle olan bağ deneyimlerini içselleştirirler ve bu erken yaşantılar çocuğun sonraki ilişkilerine yön verir. Bu bağlantılar, bireylerin psikolojik güvenlik hissi ve yakınlığı sürdürme gibi yaşamsal koşulları içeren çevrelerini anlamalarına yardımcı olur (Bretherton, 1985). Daha sonra içselleştirilen bu ilk örnek, gelecekteki ilişkilerin temelini oluşturur (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Fraley ve Shaver, 2000). Ainsworth (1989), bebeklerin ebeveynleri ile geliştirdikleri ilişki ile şekillenen bağlanma stillerinin, genellikle büyüdüklerinde geliştirecekleri yakın ilişki içinde tekrarlanacağını belirtmektedir.

Çalışmamıza dahil edilen üniversite öğrencilerinin güvensiz bağlanma düzeyinin güvenli bağlanma düzeyine kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Abdullayev (2019) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada da benzer şekilde üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyinin daha düşük olduğu bildirilmiştir. Buna karşın Karadeniz (2021) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise güvenli bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çalışmamız sonucunda kadın üniversite öğrencilerinin güvensiz bağlanma düzeyinin erkek üniversite öğrencilerine göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Güvenli bağlanma düzeyi açısından ise cinsiyete göre anlamlı farklılık saptanmamıştır. Karadeniz (2021) tarafından yapılan çalışmada kadın üniversite öğrencilerinde kararsız/kaygılı bağlanma stilinin erkek üniversite öğrencilerine göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Köser ve Barut (2020) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin güvenli bağlanma düzeyinin kadınlara göre, kadınların da korkulu bağlanma düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Koçak ve Karasu (2016) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin güvenli bağlanma düzeyinin kadınlardan daha yüksek, kadınların da korkulu bağlanma düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu

saptanmıştır. Erözkan (2005) tarafından yapılan çalışmada erkek üniversite öğrencilerinin güvensiz bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Ayyıldız ve Elkin (2016) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada erkek üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeylerinin kadın üniversite öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Karaşar (2014) tarafından üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada erkeklerde güvenli bağlanma, kadınlarda da güvensiz bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kara ve Saydam (2023) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir başka çalışmada kadınlarda korkulu bağlanma düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçların aksine Çam ve Şahin-Çelik tarafından gerçekleştirilen araştırmada erkeklerin kayıtsız ve saplantılı bağlanma stillerinin kadınlardan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre kadınlarda güvensiz bağlanma düzeyinin erkeklerden daha yüksek olmasını ataerkil toplum olmamızla ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Kültürümüzde erkek çocukları daha bağımsız, özgür, cesaretli büyütüldükleri halde kız çocukları kontrollü, kurallara uyan, temkinli yetiştirilmesi bu sonuca ulaşmamıza neden olabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2000).

Çalışmamız sonucunda 26-30 yaş arasındaki üniversite öğrencilerinde güvenli bağlanma düzeyinin 18-21 yaş arasındakilere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Yine çalışmamız sonucunda 18-21 yaş arasındaki üniversite öğrencilerinde güvensiz bağlanma düzeyinin daha düşük olduğu saptansa da güvensiz bağlanma açısından yaşa göre anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Söyler (2021) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada yaştaki artışa bağlı olarak güvenli bağlanma stili sergileyen üniversite öğrenci sayısının arttığı bildirilmiştir. Gültekin ve Arıcıoğlu (2017) tarafından yapılan çalışmada yaş olarak daha büyük olan üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Karaduman (2017) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada öğrencilerin yaşları arttığı zaman saplantılı bağlanma stiline düşüğü sonucuna varmıştır. Yaş arttıkça kişinin yeni deneyimler kazanması öz farkındalığının artmasına, kendisini gerçekçi değerlendirmesine neden olmakta ve bu da bireyin etrafındaki insanlarla kurduğu ilişkileri de etkilemektedir.

Çalışmamız sonucunda öğrencilerin buldukları sınıf arttıkça genel olarak güvenli bağlanma düzeyinin arttığı, güvensiz bağlanma düzeyinin ise azaldığı görülse de sınıf değişkenine göre bağlanma düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Akhunlar (2010) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada çalışmamızdan elde edilen sonuç ile paralellik arz edecek şekilde sınıf değişkenine göre bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılık olmadığı bildirilmiştir. Yazıcıoğlu (2011) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde sınıf değişkeninin bağlanma düzeyinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı bildirilmiştir. Kara ve Saydam (2023) tarafından yapılan çalışmada sınıf değişkeninin öğrencilerin bağlanma düzeylerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır. Bilger (2018) üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada anne-babaya bağlanma düzeyinin öğrencilerin bulunduğu sınıfa göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını bildirmiştir.

Çalışmamız sonucunda üniversite öğrencilerin büyüdüleri aile yapısına göre bağlanma düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı görüldü. Söyler (2021) tarafından yapılan çalışmada anne-babası sağ olan ve çekirdek ailede büyüyen üniversite öğrencilerinde korkulu bağlanma stiline sahip olanların oranının daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Şahin (2019) tarafından yapılan çalışmada da aile yapısına göre üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinde anlamlı bir fark olmadığı bildirilmiştir. Aile yapısı ile bağlanma stilleri arasında anlamlı düzeyde farkın olmaması ebeveynlerin boşanmış veya geniş aile olmasından çok ebeveyn ile birey arasında kurulan ilişkinin kalitesi, ihtiyaçların zamanında karşılanması ile ilgili olabilmektedir.

C. Varoluşsal Kaygı Ölçeğinden Elde Edilen Bulguların Tartışması

Çalışmamız sonucunda üniversite öğrencilerinin varoluşsal kaygı ölçeğinden elde ettikleri puanlar dikkate alındığında anlamsızlık düzeyinin en yüksek, ölüm kaygısının en düşük olduğu görüldü. Yıkılmaz (2016) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin anlamsızlık kaygılarının daha yüksek, ölüm kaygılarının daha düşük olduğu bildirilmiştir. Benzer şekilde Bak (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da katılımcıların anlamsızlık kaygısı düzeyinin daha yüksek olduğu görülse de yalıtım kaygısı düzeylerinin en düşük olduğu bildirilmiştir. Tanhan ve Arı (2016) tarafından

üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin varoluşsal kaygı düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır.

Çalışmamız sonucunda erkek üniversite öğrencilerinde anlamsızlık kaygısının kadın üniversite öğrencilerine göre anlamlı şekilde yüksek, diğer kaygı düzeyleri açısından ise cinsiyete göre anlamlı fark olmadığı görüldü. Kıraç (2007) tarafından yapılan çalışmada da kadınların anlamsızlık kaygısı düzeyinin erkeklerden daha az olduğu belirlenmiştir. Çelik (2016) ise üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada bireylerin yaşamda anlam arayışının cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. Erdem (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kadınlarda varoluşsal kaygı düzeyinin, ölüm kaygısı ve yatılılımlık kaygı düzeyinin erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir. Demir ve İkizer (2020) tarafından yapılan çalışmada kadın üniversite öğrencilerinin varoluşsal kaygı düzeyinin erkek üniversite öğrencilerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir. Buna karşın Weems ve arkadaşları (2004) tarafından yapılan çalışmada cinsiyete göre varoluşsal kaygı altboyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığı bildirilmiştir. Yüksel (2012) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada anlamsızlık kaygısının cinsiyete göre farklılaşmadığı bildirilmiştir. Kabataş'ın (2018) ölüm kaygısı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ile ilgili araştırmasında cinsiyetle ölüm kaygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmamızdan alınan sonucun aksine Yıkılmaz (2016) ve Griffin, Young ve Neimeyer'in (2003) yaptığı çalışmalarda kadınların ölüm kaygısı erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye Psikiyatri Derneği'nin (2019) açıkladığı istatistiklerde kadınlarda erkeklerden daha çok depresyon ve anksiyete gözlemlenmiştir ve kadınlarda varoluşsal kaygının daha fazla olmasını depresyona olan yatkınlıkları ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcıların yaş gruplarına göre varoluşsal kaygı düzeyleri incelendiğinde 18-21 yaş arasındaki üniversite öğrencilerinin yatılılımlık kaygısı düzeyinin 26-30 yaş arasındakilere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmamız sonucunda 1. Sınıfta bulunan üniversite öğrencilerinin yatılılımlık kaygısı düzeyinin 4. Sınıftaki üniversite öğrencilerine kıyasla anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir. Bu sonuç yaş ile ilişkili olarak değerlendirilebilir. Zira sınıf değişkeni arttıkça öğrencilerin yaşları da artmaktadır. Bak (2022)

tarafından gerçekleştirilen çalışmada çalışmamızdan elde edilen sonuç ile benzer şekilde yaş ile yalıtılmışlık kaygısı arasında negatif yönde ilişki olduğu bildirilmiştir. Diğer bir ifadeyle yaş arttıkça yalıtılmışlık kaygısı anlamlı şekilde düşmektedir. Tepe (2020) tarafından yapılan çalışmada yaş ile ölüm kaygısı arasında pozitif yönde ilişki olduğu bildirilmiştir. Erdoğan ve Özkan (2007) tarafından yapılan çalışmada da yaş ile ölüm kaygısı arasında pozitif yönde, yalıtılmışlık kaygısı arasında negatif yönde ilişki bildirilmiştir. Fegg ve arkadaşları (2007) yaş gruplarına göre yaşamın anlamını araştırdıkları çalışmalarında 16-19 yaş arasında yer alan katılımcıların arkadaş, 20-29 yaş arasındakilerin partner ilişkileri, 30-39 yaş arasındakilerin çalışma, 60-69 yaş arasındakilerin sağlık ve empati, 70 yaş üzerindekiilerin maneviyata daha fazla yöneldiklerini bildirmişlerdir. Yaşlılık döneminde bireyin ölüme daha da yaklaşması ölüm kaygısının en yüksek gözlemlendiği dönemlerden biri olmasına neden olmaktadır. Bazı yaşlılar, zengin bir geçmiş yaşamı olduğu için ölümü doğal bir süreç olarak kabul ederken, diğerleri pişmanlık duygularıyla mücadele edebilir. Dolayısıyla ölüme yaklaşımlar bile, tatmin olmuşluk hissi ve memnuniyetle geçmişe bakarlar. Bu durum, ölümü daha kabul edilebilir hale getirir ve yaşamın döngüsünün bir parçası olduğunu anlamalarına yardımcı olur. Öngider ve Eyüpoğlu'nun (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da yaş ile ölüm kaygısı arasında anlamlı bir farklılık olmamıştır. Bu bulgular, yaşa göre ölüm kaygısının farklılık göstermediğini göstermektedir. İnsanların içinde bulunduğu çağın olumsuz koşulları, terör olayları, ekonomik ve siyasi problemler, kapitalizm gibi faktörler göz önüne alındığında, insanların hayatlarıyla ilgili kaygılanma eğiliminde oldukları ve bu nedenle ölüm kaygısının yaşa bağlı olarak değişmediği düşünülebilir. Bu sonuçlar, yaşın ölüm kaygısı üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu ve ölüm kaygısının daha çok bireysel faktörler, yaşam deneyimleri ve kişisel değerler gibi etmenlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Ölüm kaygısı, her yaş grubundaki insanların hayatlarının bir gerçeği olabilir ve yaşa bağlı olarak değişkenlik göstermeyebilir. Diğer varoluşsal kaygı alt boyutları ile kıyaslandığında ölüm kaygısı daha çok öznel deneyimle ilişkili olup dış gerçekliklerle ilişkisi en az olan varoluşsal kaygıdır.

Çalışmamız sonucunda öğrencilerin içerisinde büyüdükleri aile yapısına göre varoluşsal kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı, bununla birlikte

parçalanmış ailelerde büyüyen öğrencilerde ölüm, yalıtılmışlık, özgürlük kaygısının daha düşük olduğu görülmüştür. Altaş (2020) yapmış olduğu çalışmada parçalanmış ailelerde büyüyen kişilerde ölüm kaygısının ve yalıtılmışlık kaygısının daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Fegg ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan çalışmada parçalanmış ailelerde büyüyen bireylerde varoluşsal kaygı düzeyinin daha düşük olduğu bildirilmiştir. Kumar ve Parashar (2015) yapmış oldukları çalışmada aile tipinin varoluşsal kaygı üzerinde etkili olduğunu, parçalanmış ailelerde büyüyen bireylerde varoluşsal kaygı düzeyinin daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir.

Sonuç itibarıyla literatürde varoluşsal kaygının geneli ile altboyutları olan anlamsızlık, ölüm, özgürlük ve yalıtılmışlık kaygısıyla ilgili çalışmalar incelendiğinde çalışmaların büyük kısmının anlamsızlık ve ölüm kaygısı üzerine yapıldığı görülmektedir.

D. Aile Aidiyeti Ölçeği, Varoluşsal Kaygı Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Alt Boyut Toplam Puanları Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulguların Tartışması

Çalışmamız sonucunda güvenli bağlanma ile aile aidiyeti arasında pozitif yönde ilişki saptanmıştır. İlik ve Kesen (2019) tarafından yapılan çalışmada çalışmamızdan elde edilen sonuçla benzer şekilde güvenli bağlanma düzeyi yüksek olanlarda aile aidiyetinin anlamlı şekilde yüksek olduğu, başka bir ifadeyle güvenli bağlanma ile aile aidiyeti arasında pozitif yönlü ilişki olduğu bildirilmiştir. Güler (2022) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada da benzer şekilde güvenli bağlanma ile aile aidiyeti arasında pozitif yönlü ilişki bildirilmiştir. Dursun (2021) tarafından yapılan çalışmada güvenli bağlanma ile aile aidiyeti arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Gürmüştü (2021) tarafından yapılan çalışmada da çalışmamızdan elde edilen sonuçla benzer şekilde güvenli bağlanma düzeyi yüksek olanlarda aile aidiyetinin anlamlı şekilde yüksek, güvensiz bağlananlarda ise düşük olduğu bildirilmiştir. Mirzaoğlu (2023) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir başka çalışmada da bağlanma stilleri ile aile aidiyeti arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu, güvenli bağlananlarda aile aidiyetinin anlamlı şekilde yüksek, güvensiz bağlanma düzeyi yüksek olanlarda aile aidiyetinin anlamlı şekilde düşük olduğu saptanmıştır. Aile aidiyeti yüksek olan bireylerin

aile üyeleri ile arasında güvene dayalı, ihtiyaçlarının ödendiği, empatik bir ilişki mevcuttur. Kişi gerektiğinde ailesinin onun yanında olacağını, sevgi, saygı görmeye değer biri olduğunu bilmektedir. Bireyin güvenli bağlanma stili geliştirmesi aynı zamanda aile aidiyet duygusunun yüksek olmasına ve daha sağlıklı ilişkiler kurmasına neden olabilmektedir (Kantarıcı, 2009, s. 37-41; Solmuş, 2008, s. 132; Eşici, 2014, s. 40-51; Mavili vd., 2014, s. 31). Sonuç olarak güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin aile aidiyetinin yüksek olacağı sonucuna varabiliriz ve bu da araştırmamızın sonucunu desteklemektedir.

Çalışmamız sonucunda güvensiz bağlanma ile kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti arasında negatif yönde ilişki saptanmıştır. Biter (2021) tarafından yapılan çalışmada güvensiz bağlanma ile kendilik ve genel olarak aile aidiyeti arasında negatif yönde ilişki olduğu bildirilmiştir. İlik ve Kesen (2019) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde güvensiz bağlanma düzeyi yüksek olanlarda aile aidiyetinin anlamlı şekilde düşük olduğu bildirilmiştir.

Çalışmamız sonucunda aile aidiyeti, kendilik aidiyeti ile anlamsızlık kaygısı ve genel olarak varoluşsal kaygı arasında negatif yönde ve düşük düzeyde ilişki saptanmıştır. Kourou (2019) tarafından yapılan çalışmada aile aidiyeti ile varoluşsal kaygı altboyutlarından anlamsızlık algısı arasında negatif yönde ilişki olduğu bildirilmiştir. Vural (2021) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde aile aidiyeti düşük olan bireylerde varoluşsal kaygı düzeyinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Kendi yaşamının anlamını keşfeden ve özgün hayatında benliğinde nasıl yaşayacağını bilen birey, anlamsızlık kaygısını azaltabilmektedir. Hayata yüklenen bu anlam, kişinin kendi benliği ile otantik bir ilişkide olarak kendi seçim ve değerlerine uygun olmalıdır (Iacovou ve Weixel-Dixon, 2015). Aile üyeleri ile duygusal bağın olmaması, ihtiyacın zamanında karşılanmaması, sevgi, değer, şefkat görmemek kişinin benliğini ve dünyayı olumsuz algılamasına neden olmaktadır. Yaşamın anlamı ise kişinin kendisi, diğerleri ve dünya ile kurduğu ilişkide varolmaktadır Hayatta anlam bulamayan birey çevresine ve dünyaya yabancılaşmaktadır. (Drost ve Hansen, 1995).

Çalışmamız sonucunda güvenli bağlanma ile anlamsızlık kaygısı arasında negatif yönde ve düşük düzeyde, güvenli bağlanma ile ölüm kaygısı arasında negatif yönde ve düşük düzeyde, yalıtılmışlık kaygısı ile pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişki saptanmıştır. Yine çalışmamız sonucunda güvenli bağlanma ile

özgürlük kaygısı arasında negatif yönde, genel olarak varoluşsal kaygı arasında negatif yönde ve düşük düzeyde ilişki saptanmıştır. Erikci (2020) tarafından genç yetişkin bireyler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada çalışmamızdan elde edilen sonuçlar ile paralellik arz edecek şekilde güvenli bağlanma düzeyi yüksek olan genç yetişkin bireylerde varoluşsal kaygı düzeyinin, bununla birlikte varoluşsal kaygı altboyutlarından ölüm kaygısı, anlamsızlık kaygısı ve özgürlük kaygısı düzeylerinin anlamlı şekilde düşük olduğu bildirilmiştir.

Araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre hem aile aidiyeti puanı hem de güvenli bağlanma puanı ile özgürlük puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Özgürlük kaygısı, bağımsızlık arzusuyla birlikte içsel olarak dış çerçeveden mahrum kalma endişesini içerir. Bu nedenle, özgürlük kaygısı yüksek olan kişilerde yakınlık ilişkileri, kaygıyı tetikleyebilir. Bu kişiler, bağımsızlık ve özgürlüklerini koruma eğiliminde oldukları için yakın ilişkilerde kendilerini kısıtlanmış hissedebilirler. Güvensiz bağlanma, nesne sürekliliğinin olmaması bireyin yetişkinlik döneminde olan yakın ilişkilerde güven duygusunu zedeler (Cassidy ve Shaver, 2018). Bu da özgürlük kaygısı yüksek olan bireylerde yakın ilişkilerdeki kaygıyı artırabilir.

Araştırmamızdan elde edilen diğer bir sonuç ise güvenli bağlanma stili ile yalıtılmışlık kaygısı arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Yalıtılmışlık kaygısı yüksek olan bireyler, kendileriyle ve çevreleriyle kurdukları ilişkilerde uzaklık hissederler. Bu bireyler, kendi benliklerinden koparak topluma uyum sağlamak için sahte bir benlik sergilerler. Ancak, bu sahte benlikle kurulan ilişkiler gerçek bağlantıları engeller ve bireyin toplumda anlamlı bir yer edinmesi ve diğer insanlarla etkileşimde bulunması ilişki kurma gibi önemli ihtiyaçlarını tatmin etmesini engeller (Capuzzi ve Stauffer, 2016). Erikson'un 1968'de ortaya koyduğu Psikososyal Gelişim Kuramı'na göre, genç yetişkinlik dönemindeki en büyük tehdit, yakın ilişki kuramama ve yalnız kalma durumudur. Başka bir deyişle, doyurucu ilişkiler kuramayan bireyler, yalıtılmışlık kaygısı yaşayabilirler. Yaş arttıkça kişinin öz-farkındalığının artması, çevresinin büyümesi diğerleri ile doyurucu ilişkiler kurmasına yardımcı olabilmektedir. Kurulan yakın ilişkiler yalıtılmışlık kaygısının azalması ile sonuçlanabilir.

Bireyin hem aile aidiyeti puanının hem de güvenli bağlanma stili puanı ile varoluşsal kaygının alt boyutlarından biri olan ölüm kaygısı arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Kubler Ross'a (1997) göre ölüm kaygısının yalnızlık korkusu, yakınlarını yitirme korkusu, kişisel kimliği kaybetme korkusu gibi boyutları vardır. Güvenli bağlanma stiline ve aynı zamanda aile aidiyeti duygusunun gelişmemesi bireyin sağlıklı ilişkiler kurmasının engellemektedir. Yakın ilişkiler kuramayan birey ailesinden ve diğer insanlardan uzaklaştığı için kendini yalnız hissedebilir ve aynı zamanda kimlik duygusu sarsılabilir (Hökelekli, 2008). Bu da beraberinde ölüm kaygısının artmasına neden olabilmektedir. Ölüm korkusunu yenmenin yollarından biri nihai kurtarıcıya olan inançtır. Bu inancın temeli ise çocukluk dönemlerinde başlayarak ebeveynlerin bireyin ihtiyacını sonsuza kadar karşılayacağı düşüncesidir. Nihai kurtarıcı tarafından reddedilmek, kendini kurban etme, bağımlılık ise depresyonun ortaya çıkması ile sonuçlanabilir (Yalom, 2001). Ölüm kaygısının şiddetini etkileyen diğer faktörlerden biri de çocuğun ölümü ilk fark ettikleri zamandır. Araştırmalar sonucunda 9 yaşından itibaren çocuğun kendi ölümlülüğünün farkında olduğu belirlenmiştir. Bu zaman ölüm kaygısının arttığı düşünüldüğü için ebeveynlerin çocukla ölüm kavramı hakkında konuşmaları, sorgulamaları gerekmektedir (Carey, 1985).

Bu istatistiksel analiz sonuçlarına göre güvenli bağlanma ile varoluşsal kaygı arasında aile aidiyetinin aracılık rolünün olduğu bulunmuştur. Varoluşsal kaygı envanteri, gelişim sürecinde May (1958) ve Yalom'un (1980) fikirlerinden yola çıkarak, Tillich'in temel katkılarıyla geliştirilmiş ve korku, kimlik, agresyon gibi ana alanlara odaklanılmıştır (Van Bruggen, 2018). Yıkılmaz (2016) tarafından geliştirilen ölçekte de varoluşsal kaygı alt boyutları ile temel alanlar kişinin ruhsal durumu ve ilişkilerinin etkileşim içinde olduğu göstermektedir. John Bowlby'nin bağlanma teorisi, bebeklerin anne veya bakım verenleriyle güvenli bir bağ kurması gerektiğini öne sürer. Güvenli bağlanma, bebeklerin ihtiyaçlarının düzenli olarak karşılandığı ve duygusal olarak desteklendiği bir ortamda gelişir. Güvensiz bağlanma stilleri ise anne-baba ilgisi ve yanıtının eksik veya tutarsız olduğu durumlarda ortaya çıkar. Aile aidiyeti de sağlıklı bir şekilde gelişmiş bir aile ortamında önemli bir faktördür. İşlevsel bir ailede, bireyler birbirlerinin düşüncelerine değer verir, dayanışma içinde olurlar ve aidiyet

ihtiyaçları karşılanır. Güvenli bağın gelişmemesi ve aidiyet ihtiyaının yeterinde karşılanmaması bireyin kaygıyla başa ıkabilmesinde de zorluklar oluşturabilmektedir. Ruhsal ihtiyaçlarımız ve dış nesnelere yönelmemiz de kaygının bir kaynağı olabilir. İnsanlar sosyal varlıklardır ve sevgi, ilişki ve bağ kurma ihtiyaçlarına sahiptirler. Bu ruhsal ihtiyaçların karşılanması için başkalarına yönelmemiz ve onlarla Şefkatli ilişkiler kurmamız önemlidir.

VI. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre hem güvenli bağlanma puanı hem de aile aidiyeti puanı, varoluşsal kaygıyı anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Güvenli bağlanma ve aile aidiyetinin bireylerin varoluşsal kaygı düzeylerini etkilediğini ve aile aidiyetinin güvenli bağlanma ile arasında bir aracı rol oynadığı sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, aile ilişkilerinin bireylerin varoluşsal kaygıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırma sürecinde gerçekleşen deprem ve pandemi gibi olaylar bireylerin endişe, korku gibi olumsuz duyguları yaşaması ile birlikte varoluşsal kaygılarının da artmasına neden olabilmektedir. Bu tür olaylar, insanların ölüm, anlam arayışı ve yaşamın geçiciliği gibi temel varoluşsal konulara odaklanmasına ve bu konularda daha fazla kaygı duymasına yol açabilir. Araştırma sonuçları, çevresel faktörlerin varoluşsal kaygı üzerindeki etkisini vurgulamakta ve bu etkinin pandemi gibi olaylarla daha da belirgin hale gelebileceğini göstermektedir.

Çalışmadan elde edilen diğer sonuç, yaşa göre katılımcıların güvenli bağlanma ve yalıtılmışlık toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, yaşın güvenli bağlanma ve yalıtılmışlık üzerinde etkili olduğunu düşündürmektedir. Bireyin gelişim dönemlerinin her birinin kendine özgü özellikleri olduğundan farklı dönemlerde varoluşsal kaygı düzeylerinin de değişiklik gösterebileceğini söyleyebiliriz. Çalışmamızın katılımcıları genç yetişkinlik döneminde olan bireyleri kapsamaktadır. Bu açıdan baktığımızda diğer gelişim dönemlerinde bireylerin varoluşsal kaygıları araştırılabilir.

Yaptığımız çalışmada cinsiyet, yaş, sınıf farklılıkları ve aile yapısına göre varoluşsal kaygı arasında farklılığın olup olmaması araştırılmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda gelir durumu, çocuk sahip olup olmama, bağımlılık, işsizlik gibi değişkenlerin varoluşsal kaygıyı nasıl etkilediği ile ilgili araştırmalar yapılabilir.

Varoluşsal kaygı her bir bireyin hayatının bir parçasıdır ve bununla yüzleşmesi gerekmektedir. Bu açıdan baktığımızda birçok varoluşçu düşünürün de belirttiği gibi varoluşçu terapi psikolojik yardım zamanı büyük önem arz etmektedir. Varoluşsal kaygının evrensel bir deneyim olduğu ve terapistlerin bu kaygıyla başa çıkma konusunda yardımcı olmak için varoluşçu terapinin yaklaşımlarını kullanması gerekmektedir. Varoluşçu terapi, bireylere yaşamın anlamını ve amaçlarını keşfetme, özgürlük, sorumluluk, ölüm farkındalığı gibi konularla yüzleşme ve kendi değerlerini belirleme gibi alanlarda rehberlik eder. Terapistler, varoluşçu terapinin felsefesini ve tekniklerini benimseyerek, bireylerin varoluşsal kaygılarını anlamalarına ve bunlarla başa çıkmalarına yardımcı olabilirler. Sonuç olarak, terapistler kullandıkları yaklaşımlar ne olursa olsun varoluşçu terapi ile ilgili teknik ve tutumlar, varoluşsal kaygıları etkileyen faktörler hakkında belirli bir bilgi ve pratiğe sahip olmaları gerekmektedir.

Tüm insanların hayatında ölüm kaygısı, bir yaşam anlamına sahip olma, diğerleriyle temas halinde yaşamayla ilgili kaygılar bulunmaktadır. Bu kaygılar kişisel ruhsal düzenlemenin bütün düzeylerinde son derece önemli rol oynamaktadır. Aynı zamanda her bir kaygının felsefi, psikopatolojik ve terapötik anlamı bulunmaktadır. Toplumun ruh sağlığı bakımından ele alınacak olursa anlamsızlık kaygısının içerisinde bulunduğumuz yüzyılda son derece yaygın olduğu söylenebilir. İnsanlar her geçen gün artan şekilde varoluşsal konularda yardım arayışı içerisinde. Bu açıdan insanların ve toplumun yaşamlarının anlamsızlık ile tehdit eden toplum koşullarının araştırılması toplumun kitlesel olarak anlamsızlık nevrozlarına kapılmasını önleyici politikaların geliştirilmesi önemlidir. Bu açıdan baktığımızda yaptığımız çalışma literatüre katkı sağlamaktadır.

VII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AINSWORTH, M. D. S., BLEHAR, M. C., WATERS, E., & WALL S. (1978). **Pattern of Attachment: A Psychological Study of The Strange Situation.** Hillsdale, Nj:Erlbaum.
- BECK, A. T. (1979). **Meaning and Emotions. Cognitive therapy and emotional Disorders.** (s. 62-64). Boston: International Universities Press.
- BOWLBY, J. (1980). **Attachment and Loss: Loss.** Random House: New York.
- BUDAK, S. (2000). **Psikoloji Sözlüğü.** (Birinci basım). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- BURGER, J. M. (2016). **Kişilik.** İstanbul: Kaknüs Psikoloji.
- CAN, İ. (2018). Ailenin Tarihsel Gelişimi: Dünü, Bugünü ve Yarını. M. Aydın (Yay. Haz.), Sistematik Aile Sosyolojisi içinde (s.65-91). Konya: Çizgi.
- CEVİZCİ, A. (2005). Paradigma Felsefe Sözlüğü. (Altıncı basım). İstanbul: Paradigma Yayınları.
- ÇÜÇEN, K. A. (2003). Heidegger'de Varlık ve Zaman. Bursa: Asa Kitapevi.
- DEBATS, D. L. (1990). The Life Regard Index: Reliability and Validity. *Psychological Reports.* 67.1, 27-34.
- DOST-GÖZKAN, A., (2015), Norms, Groups, Conflict, and Social Change-Rediscovering Muzafer Sherif's Psychology, London: Routledge
- EAGELTON, T. (2012). Hayatın anlamı. (K. Tunca, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- EMMY VAN DEURZEN VD. (eds.), (2019). The Wiley World Handbook of Existential Therapy, New Jersey: Wiley-Blackwell.

- ERSEVİM, İ. (2005). Freud ve Psikanaliz'in Temel İlkeleri. (Üçüncü basım). İstanbul: Assos Yayınları.
- ERTÜRK, Y. D. (2017). Davranışlarımız ve Biz & Sosyal Psikoloji Bakışıyla Kalabalık İçinde Ben Olmak. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- FRANKL, V. (2018). İnsanın Anlam Arayışı. S. Budak (çev.), İstanbul: Okuyan Us Yayınevi.
- FREUD S. (2018). Group Psychology and the Analysis of the Ego. California: Logos Books.
- FREUD, S. (1977). Inhibitions, symptoms and anxiety, New York: W. W. Norton & Compony.
- FROMM, E. (2011). Özgürlükten kaçış. (Çev: Ş. Yeğin). İstanbul: Payel Yayınevi.
- GEÇTAN, E. (2005). Psikanaliz ve Sonrası. (On Birinci basım). İstanbul: Metis Yayınları
- GEÇTAN, E. (2016). Varoluş ve Psikiatri. İstanbul: Remzi Kitabevi
- GOLD, E. ve Zahm S. (2018), Buddhist Psychology and Gestalt Therapy Integrated:Psychotherapy for the 21st Century, Portland: Metta Press.
- HEIDEGGER, M. (2004). Varlık ve zaman. (A. Yardımlı, Çev.) İstanbul: İdea Yayınları.
- HOFFMAN, L., Yang, M., Mansilla M., (Edt), (2019), Existential Psychology East-West,Colorada: University Professors Press.
- KARACA, F. (2000). Ölüm psikolojisi. Beyan yayınları. İstanbul. 2000.
- KARASAR, N. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri (28. Basım). Ankara: Nobel AkademikYayıncılık.
- KIERKEGAARD, S. (2004). Kaygı Kavramı. (Çev. Vefa Taşdelen). (Birinci basım). Ankara: Hece Yayınları.
- KOENIGSBERG J. (2020). Anxiety Disorders 1st Edition, New York: Routledge.
- KÜBLER-ROSS, E. (2010). Ölüm ve ölmek üzerine. (1. Basım). (Çev: E Uşşaklı). Ankara:April. 1969

- LEVINAS, E. (2006). Ölüm ve zaman. (N. Başer, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- LOEWENTHAL, D. (2016), Existential Psychotherapy and Counselling After Postmodernism: The Selected Works of Del Loewenthal, New York: Routledge.
- MASLOW, A. H. (1943). A theory of human motivation. Psychological Review, 50, 370-396.
- MAVİLİ, A. (2015). Ben ve Ailem. Konya: Atlas Akademi
- MAY R. Kendini Arayan İnsan. Çeviri: Karpat A, 1. Baskı, İstanbul, Kuraldışı Yayınları,2007;113-163:264
- MAY, R. (2015), The Discovery of Being, New York: W. W. Norton ve Company.
- MAY, R. (2018). Varoluşun keşfi. (2. Baskı). (Çev:A. Babacan). İstanbul:Okuyan Us Yayınevi (orijinal basım tarihi 2012).
- MONTAIGNE (2006a) Denemeler –Bütün Denemeler 1– (Çeviren: Hüsen Portakal), İstanbul: Cem Yayınevi.
- ONUR, B. (2014). Gelişim psikolojisi: Yetişkinlik, yaşlılık, ölüm. Ankara: İmge Kitabevi.
- SADOCK, B. J., SADOCK, V. A. VE RUIZ, P. (2015). Synopsis of Psychiatry Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry (11th Edition). Wolters Cluwer.
- SAYAR, K. & TÜZÜN, O. (2006). Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji. Düşünen Adam,19, s:24–39.
- SCHARFE, E. (2017). Attachment Theory. Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science, 1-10.
- SCHNEIDER, KIRK J. VE KRUG, ORAH T., (2015), Varoluşçu Humanistik Terapi, Amerikan Psikoloji Derneği, Psikoterapi Kurumaları Dizisi – 6, İstanbul: Okuyan Us

- SOMMERS-FLANAGAN, J., & SOMMERS-FLANAGAN, R. (2018). Counseling and psychotherapy theories in context and practice: Skills, strategies, and techniques. JohnWiley & Sons.
- SÜMER, N. VE SAKMAN E. (2018). Ergenlikte Bağlanma Ve İçselleştirme/Dışsallaştırma Sorunları. (Ed. Bildik, T.). Ergenlik Dönemi Ve Ruhsal Bozukluklar. Ankara: Türkiye Klinikleri, 59-65.
- TEMEL, Z. F. AKSOY, B. A. (2016). (4. Baskı). Ergen ve Gelişimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- TILLICH, P. (2019). Olmak Cesareti. F. C. Dansuk (çev.), İstanbul: Okuyan Us (orjinal baskı tarihi 1952)
- WAHL, J. (1999). Varoluşçuluğun Tarihçesi. B. Onaran (çev.), İstanbul: Payel Yayınevi.
- YÖRÜKHAN, T. (2019). Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri (3.Baskı). İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

MAKALELER

- AKYÜZ, İ. (2021). Üniversite öğrencilerinde aile aidiyetinin sosyodemografik değişkenler bağlamında incelenmesi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 33-44.
- ALTAN, T. VE BALTACI, H. Ş. (2016). Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısının Yordayıcısı Olarak Depresyon, Bağlanma ve Şiddet Eğilimi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Dergisi, 1(40), 227-239.
- ALTAŞ, H. (2020). Ölüm Olgusu Ve Hasta Yakınlarında Ölüm İlişkin Tutumlar. *Ekev Akademi Dergisi*, (82), 139-150.
- ARSLAN, G. TANHAN, A. (2019). Ergenlerde Okul Aidiyeti, Okul İşlevleri ve Psikolojik Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 33(2), 318- 332.
- AŞAR, H. (2014). Heidegger ve Sartre Felsefesinde “Kaygı” ve “Bulanrı” Kavramlarının Analizi. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi* (2014): 85-100

- AŞIK, N. (2018). Aidiyet Duygusu ve Nomofomi İlişkisi: Turizm Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Turizm Araştırma Dergisi*, 7(2), 24-42.
- ASLANTÜRK, H., & KILIÇ, A. K. (2020). Üvey aileye sahip gençlerde aile aidiyeti: Nitel bir analiz. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(3), 1171-1189.
- ASLANTÜRK, H., KESEN, N. F., & DAŞBAŞ, S. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyetinin Aile İlişkileri Açısından İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1579-1598.
- AYYILDIZ, E., & ELKIN, N. (2016). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 51-68.
- BAUMEISTER, L. & ROY, F., MARK, R. (1995). The Need To Belong: Desire For İnterpersonal Attachments As a Fundamental Human Motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), s: 497-529.
- BAUMEISTER, R. F.& TICE, D. (1990). Anxiety and social exclusion. *Journal of Social and Clinical Psychology*, (9). 165-195.
- BAYER, A. YILDIRIM, D. A. (2017). Eşlerarası Şiddet ve Din: Şiddetin ÖnlenmesindeErkeğin Rolü. *Route Educational and Social Science Journal*, 4(5), 220-234.
- BILECEN, A. P., SAFAROV, K., & DUYAN, E. (2021). Üniversite Öğrencilerinin SiGara-Alkol Kullanım Düzeyleri Ve Aile Aidiyeti. *International JOURNAL OF SOCIAL HUMANITIES SCIENCES RESEARCH*, 8(72), 1739-1748.
- BRUGGEN, V. V., VOS, J., WESTERHOF, G., BOHLMMEIJER, E., GLAS, G. (2014). Systematic Review of Existential Anxiety Instruments. *Journal of Humanistic Psychology*. 55.2, 173–201
- DAŞBAŞ, S., KESEN, N. F.,& ÖZDEMİR, S.G. (2020). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve özgeci davranışlarının arasındaki ilişkinin incelenmesi: Konya ili örneği.Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu Dergisi, 23(1), 101-111.

- DEMİR, Ş., & İKIZER, G. (2020). Varoluşsal Kaygının Kişilik, Sağlık ve Demografik Özellikler ile İlişkisi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(4), 352-368.
- DURSUN, Y. (2021). Suça Sürüklenen Çocukların Bağlanma Stilleri ve Aile Aidiyetleri. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 1-29.
- DURU, E. (2007). Sosyal bağlılık ölçeğinin Türk kültürüne uyarlaması. *Eurasia Journal of Educational Reseach* (26), 85-94
- DUTAR, Ş., Çakır, M.A. ve Yeşilkılıç, B. (2019). Liselerde Öğrenim Gören Öğrencileri Çeşitli Demografik Değişkenlerle Birlikte Benlik Tasarımı Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 1(2), 131-147.
- ERDOĞDU, M. Y., & ÖZKAN, M. (2007). Farklı dini inanışlardaki bireylerin ölüm kaygıları ile ruhsal belirtiler ve sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Journal of Turgut Ozal Medical Center*, 14(3), 171-179.
- ERÖZKAN, A. (2005). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini etkileyen faktörler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(22), 135-149.
- GÜLTEKİN, F., & Arıcıoğlu, A. (2017). Üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri ve sosyal bağlılık ilişkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 373-384.
- İLİK, D. A., & KESEN, N. F. (2019). Ergenlerde Bağlanma Ve Aile Aidiyetinin İlişkisinin İncelenmesi The Relationship Between Attachment and Family Belonging in Adolescents. *Pediatric Practice and Research*, 7(Ek), 116-120.
- KANDEMİR, B. (2020). Değişen İşgücü Piyasası ve İşin Geleceği: Türkiye İş Kurumu İçin Öneriler. Uzmanlık Tezi, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.

- KARA, Y., VE SAYDAM, R. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilllerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 27(1), 151-170.
- KARAKAYA, Ş. (2020). “İntihar Olaylarında Varoluşsal Sorunlar: Felsefi Sağaltım Açısından Yaklaşım”. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS), sayı 8, s. 71-91.
- KARAŞAR, B. (2014). Öğretmen adaylarının bağlanma stilleri ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 27-49.
- KARATAŞ, Z. (2017). Bağlanma Kuramı Açısından Kurum Bakımının Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 867-875.
- KARIP, S., KESEN, N. F. VE DAŞBAŞ, S. (2020). Genç yetişkinlerin kullandıkları duygu stilleri ile aile aidiyetinin ilişkisi üzerine bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 823-848.
- KARSLI, E. (2019). Modernleşme Sürecinde Çözülen Aile Yapısı ve Kadının Yeniden İnşası. *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Dergisi*, 1(1), 1-14.
- KESKIN, F. ULUSAN, A. (2016). Kadının toplumsal inşasına yönelik kuramsal yaklaşımlara dair bir değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (26), 47-68.
- KIRAÇ, R., ERIŞEN, M. A., FILİZ, E. VE ÇİFTÇİ-KIRAÇ, F. (2021). Üniversite öğrencilerinde aile aidiyeti ile aile içi şiddet tutumu ilişkisinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 79-95.
- KOÇAK, R., & KARASU, H. (2016). Ergenlerde Özerkliğin Yordayıcısı Olarak Bağlanma Stilleri ve Proaktif Kişilik Yapılarının İncelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1): 195-236
- KORKUT, G., & GENÇTÜRK, Z. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Aile Aidiyeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(24), 209-231.

- KOSER, İ. E., & BARUT, Y. (2020) . Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri, Problem Çözme Becerileri Ve Bağlanma Stilleri İlişkisi. OPUS–Uluslar arası Toplum Araştırmaları Dergisi, 15(23): 1765-1789
- KUMAR, C. S., & Parashar, N. (2015). Death anxiety, coping and spirituality among cancer patients. *Indian Journal of Positive Psychology*, 6(3), 291.
- LUCAS, M. (2004). Existential regret: A crossroads of existential anxiety and existential guilt. *Journal of Humanistic Psychology*, 44(1), 58–70.
- ÖYKÜ H. ERGÜL, “Heidegger ‘in Varoluşçu Ontolojisi” , Kaygı Dergisi, 2003
- ÖZEL, E. ZELYURT, H. (2016). Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16(36), 9-34.
- ÖZOĞLU, S. (2019). Psikolojik Danışmada Benlik Kavramı . Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 8(1) , 93-111.
- ROSMALLEN, L., VAN DER VEER, R., VE VAN DER HORST, F. (2015). Ainsworth's Strange Situation Procedure: The Origin of An Instrument. *Journal of the History of the Behavioral Sciences*, 51(3), 261–284.
- ŞENTÜRK, D. (2012). Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya Örneği 2006). *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29), 105-126
- SÖZER, A. (2019). Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(28), 418-431.
- SÜMER, N., & GÜNGÖR D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- TANHAN, A. G. F., & ARI, A. G. F. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Ölüm Verdikleri Anlam Ve Öğrenim Gördükleri Program Açısından Ölüm Kaygısı Düzeyleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2).

- TEKİN EPIK, M. ÇİÇEK, Ö. ALTAY, S. (2017). Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte Ailenin Değişen/Değişmeyen Rollerini. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 17(38), 35-58.
- TERZİ, S. (2014). Romantik İlişkilerde Bağlanma Yaralanmalarına Karşı Yol Açan Olaylar: Nitel Bir Çalışma, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 12(2), 99-108.
- TURGUT, F. (2017). Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar. Medeniyet ve Toplum Dergisi, 1(1), 93-117.
- VAZHAPPILLY J. J. REYES M. E. (2018). Efficacy of Emotion-Focused Couples Communication Program for Enhancing Couples' Communication and Marital Satisfaction Among Distressed Partners. Journal of Contemporary Psychotherapy. 48(2), 79-88.
- YILDIZDÖKEN Ç. (2017), Heidegger'de Dasein'in Varlığı ve Zaman Meselesi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 53, S. 162-168.
- YILMAZ, H. & BÜYÜKCEBECİ, A. (2019). Aidiyet ile mental iyi oluş arasındaki ilişkide çocukluk dönemi mutluluk ve huzur anılarının aracı rolü, Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1), 197-222.
- YUSUFOĞLU, Ö. CEREV, G. (2019). Gençlerde Aidiyet Düzeyinin Akademik Başarıya Etkisi: Fırat Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 29(2), 289-302.

TEZLER

- ABDULLAYEV, K. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Stresle Başa Çıkma Biçimleri ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- AKHUNLAR, M. N. (2010). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile uyum süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- ASLANTÜRK H, 2017. Tam aileye ve tek ebeveynli aileye sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyetlerinin karşılaştırılması. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ATABEK, İ. (2019). Bağlanma Kuramı ve Okul Sosyal Hizmeti Teorik Bir Yaklaşım. (Yüksek Lisans Tezi), Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- AVŞAR, E. (2019). Boşanmış ve Boşanmamış Ailelerin Çocuklarının Aile Aidiyeti ve Psikolojik Sağlamlığının Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- BABAHAÑOĞLU R, 2020. Madde Kullanımı Nedeniyle Deneyimli Serbestlik Tedbirine Tabi Tutulan Erkeklerde Damgalama ve Aile Aidiyeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- BAK, H. (2022). Sosyal Medya Kullanımının Varoluşsal Kaygı Üzerine Etkisi, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BAŞ, NURHAN (2013). *Ergenlerin Bağlanma Stilleri ve Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- BAŞAR G, 2019. Ergenlerin Aile Aidiyeti ve Ebeveyn İlişkileri ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- BİLGER, H. (2018). *Üniversite öğrencilerindeki yetersizlik duygularıyla öğrencilerin anne ve babalarına bağlanmaları arasındaki ilişki* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).
- BİTER, E. (2021). Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin aile aidiyet düzeyinin bağlanma stilleri ve benlik saygısı bağlamında incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- BOZARSLAN, S. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyet Düzeyleri Ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi: Biruni Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- ÇECELİ, E. (2018). 48-60 ay arası çocuğa sahip ebeveynlerin anne babalarından algıladıkları tutumlar, anne babalarına bağlanma stilleri ile kendi anne babalık tutumları arasındaki ilişkiler. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Yeterlilik Tezi, İstanbul.
- ÇETİN, S. (2013). Aile İçi İletişime Facebook'un Etkisi: Kütahya Örneği. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- DÜNER, Z. (2022). Üniversite öğrencilerinde aile aidiyeti ile nomofobi arasındaki ilişki: Fırat ve Medipol Üniversiteleri örneği. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- ERDEM, K.M. (2022). Bireylerde Varoluşsal Kaygı Düzeyi Ve Kişiler Arası İlişkiler Boyutu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul
- ERİKCİ, O. (2020). *Bağlanma stillerine göre varoluşçu temaların keşfi: Genç yetişkinlerin ilişkisel dünyasının fenomenolojik olarak incelenmesi* (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- GÖKÇENER, D. (2010). *Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiler* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- GÖRMÜŞ K, 2021. Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Benlik Saygısı, Aile Aidiyeti ve Yaşadıkları Güçlükler Arasındaki İlişki, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, İstanbul.
- GRAHAM, J. F. (2015). The History of Attachment Theory. (Master's Thesis). The Faculty of The Adler Graduate School.

- GÜLER, Y. (2022). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetlerinin bağlanma stillerine etkisi: İstanbul örneği* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).
- GÜRMÜŞ, K. (2021). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile benlik saygısı, aile aidiyeti ve yaşadıkları güçlükler arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul
- HARRİSON, S. (2017). Measuring Adolescent Sense of Belonging: Development of An Instrument Incorporating Gender, Ethnicity, And Age. (Doctoral Thesis). Colorado State University, US.
- KANDEMİR, B. (2020). Değişen İşgücü Piyasası ve İşin Geleceği: Türkiye İş Kurumu İçin Öneriler. Uzmanlık Tezi, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- KARADENİZ, Ü. (2021). Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- KIRAÇ, F. (2007). Dindarlık eğilimi, varoluşsal kaygı ve psikolojik sağlık. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KİREMİTÇİ S. 2020. Lise Öğrencilerinde Aile Aidiyeti ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- KOÇ, H. (2020). Uyumsuz Düşünce Tarzları ve Duygusal Dışavurum Arasındaki İlişkide Yalnızlığın Aracı Rolü. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- KOUROU, O. (2019). *Rehberlik Ve Psikolojik danışmanlık öğrencilerinin Ait Olma İle varoluşsal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin İncelenmesi* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- MIRZAOĞLU, B. (2023). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile flört şiddeti arasındaki ilişkide aile aidiyeti ve otantikliğin aracı rolü. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

- SAKİ Ü, 2018. Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyet Düzeylerinin Spor ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- SÖYLER, E. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri, Kimlik Statüleri Ve Eş Seçim Tercihleri. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ŞAHİN, D. (2019). *Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerine bağlanma örüntüleri ile çocukluk çağı olumsuz deneyim yaşama durumları arasındaki ilişki* Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- ŞAHİN, M. V. (2022). *Üniversite öğrencilerinde güvenli bağlanma ve mental iyi oluş: Utangaçlığın aracılık rolü* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).
- TEPE, F. (2020). *Varoluşsal bir sorun olarak ölüm kaygısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Master's thesis, Biruni Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- TUNA, İ. (2018). Annenin bağlanma stili ile çocuk yetiştirme tutumu ilişkisinin incelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı Ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- TUNÇ, S. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Evlilik Beklentileri Ve Evlilik Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- VURAL, M. E. (2021). *Hayatın anlamı, dindarlık ve ruh sağlığı ilişkisi: Bir karma yöntem araştırması* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- YAZICIOĞLU, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki: ODTÜ örneği*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- YETER, S.İ. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Mutluluk Düzeylerinin Aile Aidiyeti Ve Manevi Yönelimlerine Göre Yordanması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

YIKILMAZ, M. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Varoluşsal Kaygı: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar, Kontrol Odağı ve Travma Sonrası Gelişimin Yordayıcılığı, Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

YILMAZ F. (2022). Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algılarının, aile aidiyeti, psikolojik doğum sırası ve bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

DİĞER KAYNAKLAR

YIKILMAZ M. CEYHAN AA, Varoluşsal Kaygılar Ölçeğinin Geliştirilmesi, http://bildiri.anadolu.edu.tr/papers/bildirimakale/9993_b540d34.pdf
Erişim Tarihi:14.06.2017

EKLER

EK-A: Bilgilendirilmiş Onam Formu

EK-B: Demografik Bilgi Formu

EK-C: Aile Aidiyeti Ölçeği

EK-D: İlişki Ölçekleri Anketi

EK-E: Varoluşsal Kaygı Ölçeği

EK- F Ölçek izinler

EK-G: Etik Kurul Onay Formu

EK-A Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma Doç. Dr. Şahide Güliz Kolburan danışmanlığında, İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji yüksek lisans programı öğrencisi Aydan AHMADZADA tarafından yürütülmektedir. Çalışma kapsamında Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti Ve Bağlanma Stilleri İle Varoluşsal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla katılımcıların 10 dakika süren anket çalışmasına katılması beklenmektedir. Araştırma genel olarak, kişisel rahatsızlık verecek unsurlar içermemekte ve kimlik bilgileriniz istenmemektedir. Elde edilen bilgiler kesinlikle gizli kalacak ve yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır. Sonuçlara ilişkin bilgi edinmek veya sorularınızı yöneltmek için aydan.ahmadzada00@gmail.com adresinden araştırma yürütücüsüne ulaşabilirsiniz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ayrıca, çalışma devam ederken herhangi bir nedenden dolayı kendinizi rahatsız hissederseniz, çalışmayı istediğiniz zaman bırakmakta serbestsiniz. Katılımızı için teşekkür ederiz.

Aydan Ahmadzada

Katılımcının Beyanı:

İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda Aydan AHMADZADA tarafından yürütülen bu çalışma hakkında verilen bilgileri okumuş olmuştum. Verilen bilgileri bütün ayrıntıları ile anlamış bulunmaktayım.

Bu şartlarda bahsedilen araştırmaya kendi hür irademle katılmayı kabul etmekteyim.

Tarih:

İmza:

EK-B Demografik Bilgi Formu Soruları

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1.1. Cinsiyetiniz?

(1) Kadın (2) Erkek (3) Belirtmek İstemiyorum

1.2. Yaş Grubunuz?

(1) 18-21 (2) 22-25 (3) 26-29 (4) 30-33 (5) 30 ve üstü

1.3. Kaçınıcı Sınıftasınız?

(1) 1.sınıf (2) 2.sınıf (3) 3.sınıf (4) 4.sınıf

1.4. Aile tipiniz nedir?

(1) Çekirdek aile (anne baba çocuklar) (2) Geniş aile (büyük anne ve büyükbaba ile birlikte)

(3) Parçalanmış aile

EK- C Aile Aidiyeti Ölçeği

Aile Aidiyet Ölçeği

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Aileme güçlü bir şekilde bağlılık hissediyorum.	1	2	3	4	5
2. Ailemde hayır deme hakkımız hep korunur.	1	2	3	4	5
3. Ailemin önemli bir parçasıyım.	1	2	3	4	5
4. Ailemin beni desteklediğini hissediyorum.	1	2	3	4	5
5. Ailemde birçok kişi benim için bazı zevklerinden vazgeçmez.	1	2	3	4	5
6. Ailemde kendimi değerli hissediyorum.	1	2	3	4	5
7. Ailemin bana güvendiğini hiç hissetmedim.	1	2	3	4	5
8. Ailemin bana sayđı gösterdiğini hep görmüşümdür.	1	2	3	4	5
9. Ailemde kararları birlikte almayız.	1	2	3	4	5
10. İhtiyaç içinde ve hasta olduğumda ailem hemen destek olur.	1	2	3	4	5
11. Ailemle birlikte zaman geçirebiliyoruz.	1	2	3	4	5
12. Kendimi evimde ve ailemle birlikte mutlu hissetmiyorum.	1	2	3	4	5
13. Sevgi ve hoşgörü ailemin önemli bir parçasıdır	1	2	3	4	5
14. Ailem bana özen gösterir.	1	2	3	4	5
15. Bende aileme özen gösteririm.	1	2	3	4	5
16. Ailemde eleştiri hakkımız özenle korunur.	1	2	3	4	5
17. Bir daha dünyaya gelsem aynı ailede doğmak isterdim	1	2	3	4	5

EK- D İlişki Ölçekleri Anketi

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7		
Beni hiç	Beni kısmen	Tamamıyla
tanımlamıyorum	tanımlıyorum	beni tanımlıyorum

1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem. (Korkulu)
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli. (Kayıtsız)
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım. (Güvenli)
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum. (Korkulu)
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.(Kayıtsız, Saplantılı-t)
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum. (Saplantılı)
9. Yalnız kalmaktan korkarım. (Güvenli-t)
10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim. (Güvenli)
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.
12. Başkalarına tamamıyla güvenmekte zorlanırım. (Korkulu)
13. Başkalarının bana çok yaklaşması beni endişelendirir.
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır. (Güvenli)
16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.(Saplantılı)
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzumu bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli. (Kayıtsız)
20. Birisi bana çok fazla yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.
21. Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim. (Kayıtsız)
23. Terk edilmekten korkarım.
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder. (Korkulu)
25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum. (Saplantılı)

2

www.nebisumer.com

26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim. (Kayıtsız)
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım. (Güvenli-t)
29. Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler.
30. Başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum.

Not: 't', ters puanlanacak maddeleri göstermektedir.

EK- E Varoluşsal Kaygı Ölçeği

Varoluşsal Kaygı Ölçeği		Beni hiç yansıtıyor	Beni çok az yansıtıyor	Beni orta derecede yansıtıyor	Beni oldukça çok yansıtıyor	Beni tamamen yansıtıyor
1.	Dünyada bir iz bırakmayı önemsiyorum.					
2.	Gelecekte beni bekleyen önemli görevlerim olduğuna inanıyorum.					
3.	Sebebini bilmediğim bir can sıkıntısı yaşıyorum.					
4.	Kendimi, dünyaya atılmış gibi hissediyorum.					
5.	Ölümümü yaşamımın doğal bir parçası olarak görüyorum.					
6.	Uğruna çaba göstermeye değer amaçlara sahibim.					
7.	Yaşamımın sona erecek olmasını kabullenemiyorum.					
8.	Yaşamda ilgimi çeken şeyler var.					
9.	Yaşama bir şeyler katabilmeyi önemsiyorum.					
10.	Kararlarımı çoğunluğun görüşüne göre belirliyorum.					
11.	Yaşamımla ilgili önemli kararlar vermem gerektiğinde tutulup kalıyorum.					
12.	İnsanların dünyasına dahil olamıyorum.					
13.	Yapmayı planladığım şeylerin önemine inanıyorum.					
14.	Yaşamımı başkalarının denetiminde yaşıyorum.					
15.	Yaşam hakkında başkalarına öğretebileceğim değerli şeylerim olduğunu hissediyorum.					
16.	Yaşamımın sona ereceğini düşününce boşluğa düşünüyorum.					
17.	Yaşamda iyi şeyler yaptığımı düşünüyorum.					
18.	Yapmayı tasarladığım şeylerin doğruluğuna inanıyorum.					
19.	Gerçekleştirmeyi tasarladığım şeylerin yararına inanıyorum.					
20.	Yok olup gitmekten korkuyorum.					
21.	Kendimi, diğer insanlardan soyutlanmış gibi hissediyorum.					
22.	Yalnız kaldığımda huzursuzluktan kıvraniyorum.					
23.	Tek başına seçim yapmanın sorumluluğundan korkuyorum.					
24.	Kendimi güvende hissetmek için diğer insanların yaptıklarını yapıyorum.					
25.	Ölüm düşüncesini aklımdan çıkaramıyorum.					

EK- F Ölçek izinler

ogrencisiyim.

18:22

Öğrencilerinin Aile Aidiyeti ve Bağlanma Stilleri ile Varoluşsal Kaygı Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi " konusu hakkında yaptımı

hedefliyorum. Bu konu kapsamında tarafınızca geliştirilen/uyarlanan "Varoluşsal Kaygılar Ölçeği'ni" -Kaynakçada belirtmek üzere- kullanmayı planlıyorum. Bu ölçeği bilimsel araştırmada kullanmam mümkün mü? Eğer mümkünse ölçeğinizi kullanmama izin verebilir misiniz?

Saygılarımla

Aydan AHMADZADA

 Murat Yıkılmaz 3 Kas 2022
alıcı: ben v

[W VAROLUŞSAL KAYGI ÖLÇEĞİ-1 \(2\) \(1\).docx](#)

Değerli meslektaşım

Varoluşsal Kaygı Ölçeği ektedir. Çalışmalarınızda kullanabilirsiniz.

3 Kas 2022 Per 18:47 tarihinde Aydan Ahmedzade şunu yazdı:

...

 ben 4 Kas 2022
alıcı: Murat v

Teşekkür ederim, hocam

İyi günler.

3 Kas 2022 Per, saat 19:53 tarihinde Murat Yıkılmaz şunu yazdı:

...

18:23

ben 26 Eki 2022

alıcı: nfkesen v

Sayın Nur Feyzal KESEN Hocam Merhabalar;

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisiyim.

Yüksek lisans bitirme tezimi "Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti ve Bağlanma Stilleri ile Varoluşsal Kaygı Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi " konusu hakkında yapmayı hedefliyorum. Bu konu kapsamında tarafınızca geliştirilen/uyarlanan "Aile Aidiyeti Ölçeği'ni" - Kaynakçada belirtmek üzere- kullanmayı planlıyorum. Ölçeğinizi kullanmama izin verebilir misiniz?

Saygılarımla,

Aydan AHMADZADA

Nur Feyzal KESEN 4 Kas 2022

alıcı: ben v

Merhaba Aydan ölçeği kullanabilirsiniz ayrıntıları ekte gönderiyorum ölçeğin ingilizcesini de gönderiyorum lütfen ona da atıf yapın. şimdiden başarılar. Çalışmanızı çok merak ettim sonucunu da paylaşırsanız mutlu olurum.. Kolaylıklar dilerim

Kimden: "Aydan Ahmedzade"

K

Gönderilenler: 26 Ekim Çarşamba 2022 19:25:58

Konu: Ölçek Kullanımı İzni Hakkında

Prof. Dr. Nebi Sümer

Ölçekler (Measures in Turkish)

Ölçekler (Measures in Turkish)

Bu sayfada yer alan ölçekler ODTÜ Psikoloji Bölümü İlişki Araştırma Laboratuvarı (Relationship Research Lab) kapsamında Prof. Dr. Nebi Sümer ve çalışma arkadaşları tarafından Türkçeye uyarlanan ve/ya geliştirilen ölçeklerdir. Ölçekler etik ilkelere uymak koşulu ile sadece bilimsel araştırmalarda kullanılabilir. **Ölçeklerin kullanımı için izin alınmasına gerek yoktur.** Söz konusu ölçeklerin klinik tanı koyma, psikolojik değerlendirme ve/ya eleman seçme vb. amaçlarla kullanılması hem bilimsel (psikometrik) hem de etik bakımdan uygun değildir. Kullanılmadan önce ölçeklerin geliştirildiği orijinal çalışmaların ve Türkiye örneklemi üzerinde yapılmış olan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının detaylı olarak incelenmesi gerekir. Bu sayfayı hazırlayan ve güncelleyen doktora öğrencimiz Gülbin Şengül-İnal'a çok teşekkür ederim.

Nebi Sümer

Önemli Not: Yetişkin bağlanma örüntülerini ölçmek amacıyla geliştirilen İlişkiler Ölçeği (İÖ) ve İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) bağlanma çalışmalarında artık pek kullanılmayan çok eski ölçüm araçlarıdır. Bunun yerine iki temel bağlanma **boyutu düzeyinde ölçüm** yapan

EK-G Etik Kurul Onay Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 31.03.2023-82735

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-82735
Konu : Etik Onayı Hk.

31.03.2023

Sayın Aydan AHMADZADA

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 30.03.2023 tarihli ve 2023/03 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Sencer GİRGİN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSU40HYNHZ Pin Kodu : 83303

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-cbys?>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Kep Adresi : iau.yazisleri@iau.hs03.kep.tr

Bilgi için : Tuğba SÜNNETÇİ

Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

Tel No : 3 1002

ÖZGEÇMİŞ

Ad - Soyad: Aydan Ahmadzada

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans: 2017, Bakü Devlet Üniversitesi, Psikoloji

Yüksek Lisans: 2023, İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Fakültesi,
Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Programı

ALDIĞI EĞİTİMLER:

Aile Danışmanlığı Sertifika Programı, Marmara Üniversitesi, Dinamik
Psikoterapi Eğitimi, Bilişsel Davranışçı Terapi Eğitimi, Şema Terapi
Eğitimi

KONGRE BİLDİRİSİ

Ahmadzada, A. ve KOLBURAN, Ş.G. (2023). “Üniversite Öğrencilerinin Aile
Aidiyeti Ve Bağlanma Stilleri İle Varoluşsal Kaygı Durumları
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, 15. Uluslararası Sosyal, Beşeri ve
Eğitim Bilimleri Kongresi, ss. 1090.